

Slovenski VESTNIK

LETNIK XXXV

CELOVEC, PETEK, 23. MAJ 1980

ŠTEV. 21 (1969)

Mogočna manifestacija koroških Slovencev

ob 35-letnici zmage nad fašizmom in 25-letnici podpisa državne pogodbe

Z mogočno narodno manifestacijo v veliki dvorani celovškega Doma glasbe, kjer so se 15. maja zbrali pripadniki naše narodne skupnosti iz vseh predelov dvojezične Koroške od Zile preko Roža in Gur do Podjune, smo se tudi koroški Slovenci vključili v praznovanje 25-letnice podpisa avstrijske državne pogodbe. Obenem pa smo počastili tudi 35-letnico zmage nad fašizmom — v zavesti, da je šele po raz fašizma, h kateremu smo tudi koroški Slovenci bistveno doprinesli z oboroženim bojem in ogromnimi krvnimi žrtvami, omogočil osvoboditev Avstrije ter sklenitev državne pogodbe, s katero je naša domovina po letih nacističnega nasilja in desetletni zasedbi dosegla svojo popolno neodvisnost in suverenost.

Prireditve so se udeležili in ji s tem dali še večji poudarek tudi številni častni gostje, med katerimi so bili generalni konzul SFRJ v Celovcu Milan Šamec s člani konzulata, predsednik komisije za manjšinska vprašanja pri SZDL Slovenije Danilo Türk, namestnik deželnega glavarja Stefan Knafel za koroško deželno vladno, prelat Aleš Zechner in Siegfert Metelko za koroško SPÖ, z Dunaja pa je prišel znani antifašist predsednik zveze socialističnih borcev za svobodo prof. Josef Hindels.

Na odru, katerega ozadje so krasili velika sedmica kot simbol člena 7 državne pogodbe in s tem izraz naše zahteve po dosledni uresničitvi vseh tistih pravic, ki so nam zajamčene z mednarodnimi dokumenti in avstrijsko ustavo, nadalje avstrijska zastava in ob njej napis „35 let zmage nad nacizmom — 25 let državne pogodbe“, se je izvršil pester spored. Izvajali so ga združeni moški zbori pod vodstvom centralnega zborovodje Hanzija Kežarja, mešani pevski zbor „Rož“ pod vodstvom Lajka Milisavljeviča in mešani pevski zbor „Jakob Petelin Gallus“ pod vodstvom Janeza Tratarja, besede povezave pa je spregovorila Sonja Ban. Lok, ki so ga razpeli pevci, je segal od Prešernove „Zdravljice“ preko upornih in borbenih pesmi ter pevske izpovedi o naši koroški stvarnosti tja do vseslovenskega partizanskega pozdrava in pesmi miru. Tako smo tudi v pesmi izpovedali vsebino, ki jo je imela manifestacija: da obsojamo sleherni krivici: in nasilje; da smo pripravljeni boriti se za pravice, ki nam grejo; da hočemo ostati zvesti narodu in materini govoric, zvesti pa tudi idealom slavnega protifašističnega boja, ki je bil boj za svobodo in človečnost; da želimo živeti kot dobri sosede v enakopravnosti ter skupaj z delovnimi ljudmi vsega

sveta utrjevati mir in graditi lepši jutrišnji svet.

V tem smislu pa so izzvenele tudi besede govornikov: predsednika Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Francija Zwitterja, predsednika Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Matevža Grilca in predsednika Zveze socialističnih borcev za svobodo prof. Josefa Hindelsa z Dunaja. Vsi trije so se spomnili najprej 35-letnice zmage nad fašizmom in v tej zvezi po-

sebej poudarili veliki prispevek, ki so ga v tem boju dali prav koroški Slovenci. Zato pa tudi upravičeno terjajo dosledno in celovito uresničitev vseh tistih pravic, ki so si jih priborili in so jim danes zapisane v členu 7 državne pogodbe, katere 25-letnica je primerna priložnost, da državo znova opozorimo na njene tozadevne žal še vedno neizpolnjene obveznosti. (Izvajanja govornikov objavljamo na 2. strani — op. ured.)

Prav te ugotovitve pa so bile izražene tudi v resoluciji, ki so jo udeleženci potrdili z dolgotrajnim ploskanjem (besedilo resolucije objavljamo na 3. strani — op. ured), preden je bila prireditve zaključena z avstrijsko državno himno, ki so jo skupno zapeli vsi pevski zbori.

Z manifestacijo ob 35-letnici zmage nad nacizmom in 25-letnici državne pogodbe smo se torej tudi koroški Slovenci uvrstili v praznično razpoloženje, ki je prejšnji teden zajelo celo Avstrijo. Osrednje svečanosti ob jubileju državne pogodbe pa so razumljivo bile na Dunaju, ki se je v dneh okoli 15. maja spremenil v „svetovno prestolnico“. Saj so se za to priložnost zbrali na Dunaju zunanji ministri štirih velesil — podpisnic državne pogodbe ter visoki predstavniki številnih drugih držav. Tako je bila Avstrija ob svojem prazniku tudi prizorišče velikega dialoga, od katerega si človeštvo želi, da bi prispeval k razstrupitvi sedanjega nevarno zaostrenega položaja v svetu.

Z vso odločnostjo zavračamo nesramni izpad deželnega glavarja in izražamo polno zaupanje našemu vodstvu

Ob 25-letnici državne pogodbe je imel tudi koroški deželni zbor svečeno sejo, ki pa jo je deželni glavar Wagner kot slavnostni govornik zlorabil za nesramen napad na koroške Slovence in njihovo vodstvo. Ker sta državne podpisnice državne pogodbe opozorili na neizpolnjeni člen 7, je Wagner osrednjima slovenskima organizacijama očital, da škodujeta ugledu Avstrije v svetu in torpedirata dobrososedske odnose, predstavnikom koroških Slovencev pa je odrekel pravico govoriti v imenu manjšine.

Na te nezaslišane napade deželnega glavarja sta predsednika obeh organizacij odgovorila na manifestaciji koroških Slovencev. Predsednik ZSO dr. Franci Zwitter je poudaril:

„Nič ni čudnega, če učitelji radi poučujejo (deželni glavar Wagner je po poklicu učitelj — op. ured.) in se zato tudi ne razburjamo. Če pa smo bili včeraj poučeni, da so se funkcionarji naših organizacij baje sami povzpeli do svojih funkcij in brez poverjenja nastopajo kot govorniki slovenske narodne skupnosti, potem danes tem učiteljem z manifestacijo svoje enotnosti nedvoumno povejmo, da imamo koroški Slovenci pravico do lastnih organizacij ne le po ustavi, marveč predvsem tudi po členu 7. Zato ne dopuščamo in ne bomo dopustili nikomur, da bi nam vsilil funkcionarje, ki bi potem peli po taktiki tiste- ga, ki jih je postavil.“

Koroški Slovenci kot neposredno prizadeta manjšina sami dobro znamo oceniti, kaj je koristno za nas in kaj ni koristno in prav tako dobro vemo, kdaj je treba spregovoriti in kdaj molčati. Če ob 25. obletnici državne pogodbe praznujemo ta dogodek, ker smo tudi s svojo borbo bistveno prispevali, da je naša domovina dosegla spet svojo neodvisnost in suverenost, potem imamo kot slovenska manjšina tudi pravico in dolžnost, da prav ob tem dogodku opozorimo, da naše pravice, ki smo si jih sami priborili in so prišle v državno pogodbo kot sad naše borbe, še niso uresničene. Mislim, da je dolžnost vsakega vodstva narodne skupnosti, da se vedno in povsod postavi

za pravice svojega ljudstva in da tako zavzemanje za pravice nikdar ni „neodgovorno in nerazumljivo“ in da se zlasti nihče ne pregreši proti „dobremu okusu“, če se bori za pravice, ki mu grejo in ne klone pritiskom, pa čeprav pridejo z najvišje strani z zlorabo oblasti in položaja. Ali smo res koroški Slovenci s tem, da smo državne podpisnice državne pogodbe obvestili, da 25 let po njeni veljavnosti pravice v korist našega obstoja in razvoja še niso uresničene, spravili našo državo ob slabo ime — ali pa morda ni le država sama izgubila verodostojnost, če 25 let ni smatrala za potrebno, da bi dala tudi svoji slovenski in hrvaški narodni skupnosti pravice, ki jima grejo!

Ne, tako enostavno ni mogoče zbrisati dejstva, da člen 7 še vedno ni izpolnjen. Prav napad, ki smo ga včeraj doživeli na uradni proslavi dežele, na katero niti vabljeni nismo bili, je najboljši dokaz, da je bil naš korak pri državah-podpisnicah potreben in da je na današnji proslavi potrebna tudi naša ponovna zakletva: da hočemo vztrajati v svoji borbi strnjeno in enotno vsedolej, da dosežemo pravice, ki nam grejo po členu 7 državne pogodbe!

Napad deželnega glavarja pa je odločno zavrnil tudi predsednik NSKS dr. Matevž Grilc, ki je naglasil:

„Tudi deželni glavar Wagner naj ve, da ni naša informacija štirih velesil, temveč da je politika neizpolnjevanja mednarodnih obveznosti neodgovorna in nerazumljiva, naivna in nevarna. Kdo torpedira dobre mednarodne odnose v tem delu Evrope! Morda tisti, ki opozarja na neresnena vprašanja! Ne, ampak tisti, ki zavajajo avstrijsko in mednarodno javnost z neresničnimi trditvami, da so izpolnili obveznosti iz državne pogodbe. Če pa ti go-spodje ne vedo, da s tako politiko škodujejo deželi in državi, potem niso na pravem mestu, potem jim nujno svetujemo, da prepušajo ta odgovorna mesta drugim, ljudem namreč, ki so zmožni razumeti razvoj svetovne politike in se njihovo obzorje ne konča ob gorskih stenah Koroške.“

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

To naša je velika zmaga:
zdaj naš Kulturni dom stoji!

Vljudno vas vabimo na

otvoritev
Kulturnega doma „DANICA“

na binkoštni ponedeljek 26. maja 1980 ob 14.30 uri (po mednarodnem poletnem času) v Šentprimozu.

● V slavnostnem sporedu sodelujejo skupine SPD „Danica“: mešani zbor, mešani oktet, trio Korotan s pevci, dramska skupina, mlajši mladinski zbor.

● Pred otvoritvijo bo imela koncert na prostem godba na pihala iz Šoštanjja.

● Po otvoritvi bo zabava s plesom;
Igral bo ansambel „Gorenjci“.

Slovensko prosvetno društvo
„DANICA“
Šentvid v Podjuni

Prisrčno vabljeni!

PREDSEDNIŠKE VOLITVE V AVSTRIJI:

Predsednik Kirchschräger je dosegel rekordno zmago

Kot doslej še noben zvezni predsednik avstrijske republike, je pri nedeljskih predsedniških volitvah zabeležil dosednji predsednik dr. Rudolf Kirchschräger sijajno zmago: z

rekordnimi 80 odstotki glasov je bil za nadaljnjih šest let izvoljen za najvišjega predstavnika Avstrije.

Pri nedeljskih volitvah je bilo 5.215.894 volilnih upravičencev, od katerih se jih je volitve udeležilo 4.779.049, tako da je volilna udeležba znašala 91,6% in je bila v primerjavi z zadnjimi predsedniškimi volitvami pred šestimi leti manjša za 2,5%. Veljavnih glasov je bilo oddanih 4.430.888 in so posamezni kandidati dobili: Kirchschräger 3.538.748 ali 79,9% glasov, Gredler 751.399 ali 17% glasov in Burger 140.741 ali 3,2% glasov.

Na Koroškem je dobil Kirchschräger 234.765 ali 74,3% glasov, Gredler 69.154 ali 21,9% glasov in Burger 11.976 ali 3,8% glasov.

Izid volitev z ozirom na prepričljivo zmago dr. Kirchschrägerja pravzaprav niti ne preseneča in tudi delež glasov, ki ga je dosegel FPÖ-jevski kandidat dr. Gredler, ne predstavlja nobene senzacije — ne v eni ne v drugi smeri. Toliko bolj pa je za razmere, ki vladajo v Avstriji, značilno dejstvo, da je kot desničarski ekstremist in neonacist razvulpi Burger dobil dobrih 140.000 glasov. To dejstvo je dejansko presenetljivo in se ob njem delajo razburjene in zaskrbljene danes tudi tisti, ki so doslej vedno omalovaževali in tajili vsako nevarnost pojavov neonacizma in desničarskega ekstremizma. Vendar je ta njihova zaskrbljenost vse prej kot verodostojna, je samo izraz njihove lastne slabe vesti, ker se dobro zavedajo, da so prav oni krivi na takem razvoju, ki meče sramotno senco na ugled Avstrije in demokratičnem svetu.

Ne samo neokusno, marveč izzi-valno pa je v tej zvezi „argumentiranje“, da so Bergerju pripomogli do tolikšnega števila glasov tisti, ki so

(Dalej na 8. strani)

Z oboroženim bojem proti fašizmu

smo si priborili člen 7 - 'veliko pismo' naših pravic

GOVOR PREDSEDNIKA ZSO NA MANIFESTACIJI KOROŠKIH SLOVENCEV
OB 35-LETNICI ZMAGE NAD FAŠIZMOM IN 25-LETNICI DRŽAVNE POGODBE

„Obe obletnici — 35. obletnica zmage nad fašizmom in 25. obletnica podpisa avstrijske državne pogodbe — sta za nas koroške Slovence nadvse pomembni: prva, ker smo s svojo udeležbo v borbi proti nacifašizmu na strani svobodoljubnih narodov, tesno povezani z matičnim narodom, tudi sami prispevali svoj delež k tej zmagi; druga pa, ker smo si s to svojo borbo priborili tudi svoje manjšinske pravice v okviru avstrijske države, ki so zapopadene v istem mednarodnem dokumentu, ki je tudi osnova za obnovo svobodne, neodvisne in suverene avstrijske republike.“

Tako je poudaril na manifestaciji koroških Slovencev minuli teden predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter, ki je najprej obudil spomin na tiste vesele pomladanske dni pred 35 leti, ko je naša partizanska vojska vkorakala v slovenske vasi, ko je poleg angleške zasedbene sile zasedla tudi deželno prestolnico Celovec, ko so se vračali naši izseljenci iz taborišč in so izmučeni ter smrti ubegli priporniki iz kacetov prihajali spet domov, ko je po naših domovih spet svobodno zaživela naša materina beseda in se je otožni melanholični koroški narodni melodiji enakopravno pridružila tudi borbeni partizanska pesem. Spomnil pa se je tudi tedanjih veličastnih narodnih prireditev in manifestacij, na katerih smo praznovali zmago nad nacifašizmom, se veselili priborjene svobode in se vedno spet zaklinjali, da bomo strnjeno branili svobodo in skrbeli, da se strašanska Holocaut-tragedija nikdar več ne bo ponovila.

„Mislim, da je prvi dogodek pomembnejši od drugega, kajti brez zmage nad nacifašizmom ne bi bilo svobode ne za naše, ne za avstrijsko ljudstvo in zlasti ne bi bilo državne pogodbe,“ je dejal govornik. „Zato koroški Slovenci z vsem notranjim prepričanjem praznujemo 35. obletnico zmage nad nacifašizmom — zmage nad smrtjo, ker se nas je, kakor je sedaj tudi v avstrijski znanosti dokazano, smatralo kot 'državne sovražnike', ki jih je treba uničiti ali vsaj pognati z domače podedovane zemlje.“

Temu namenu je služila izselitev, temu namenu likvidacija slovenskih kulturnih in gospodarskih organizacij, temu namenu konfiskacija slovenskega premoženja, temu namenu pripor in pregon slovenske inteligence, temu namenu prepoved slovenske besede tudi v zatišju naših domov. In če ne bi prišlo do uničenja in propada nacifašizma, je ugotovil dr. Zwitter, bi se nad nami izvršila ista Holocaut-tragedija kakor nad židovskim in ciganskim ljudstvom, kajti takoj za njimi smo bili uvrščeni v tako imenovani „narodnostni politiki“ nacionalnega socializma.

„Toda proti tej politiki se je razvil oborožen upor. Da še živimo, se imamo zahvaliti našim borcem za svobodo in številnim našim žrtvam,

ki so padle ali v boju ali pa bile pobite v raznih kacetih in taboriščih. Ne smemo namreč prezreti, da je bil partizanski upor na Koroškem tako močan, da je vezal velike nacistične sile. Našim partizanom in vsem borcem za svobodo tudi sosednega naroda, ki so se borili z uporno dvignjeno glavo, velja torej naša iskrena zahvala, zlasti tistim, ki so za svobodo dali svoje življenje in počivajo na 42 pokopališčih naše zemlje.“

Veliko jih je, ki počivajo na 42 pokopališčih, je menil predsednik ZSO, danes pa pravijo, da nas je sploh le dva do tri odstotke. Toda teh nekaj odstotkov je doprineslo neprimerno, nesorazmerno več žrtev za svobodo domovine kakor ostala ogromna večina — tudi to je nujno treba povedati ob stalnih poskusih atomizacije in likvidacije

osnova obnove demokratične in neodvisne republike Avstrije, je osnova tudi naših pravic. Kakor znano zagotavlja člen 7 državne pogodbe dodatno k določilom senžermenske pogodbe enakopravnost pripadnikom manjšine na vseh področjih; to je zlasti pouk materinščine v osnovnih šolah, sorazmerno število srednjih šol, uporaba slovenskega jezika kot uradnega jezika poleg nemščine v okrajih s slovenskim ali mešanim prebivalstvom pred uradi in na sodiščih, dvojezične topografske napise v istih okrajih, primerno udeležbo slovenske narodne skupnosti v upravnem in sodnem ustroju ter končno prepoved diskriminacije manjšine in hujškanja proti njej.“

Govornik je opozoril, da so predstavniki slovenskih osrednjih organizacij kot legitimirani govorniki slovenske narodne skupnosti od vsega začetka in dosledno pojasnjevali v raznih spomenicah, vlogah in drugih dokumentih svoje poglede na vprašanja obsežnosti odnosno krajevnega območja člena 7 državne pogodbe. Ta izhodišča, ki imajo tudi po četrto stoletju

(Dalje na 6. strani)

našega ljudstva. „Smo sicer majhen, toda živahen narod, ki ga nihče ne bo mogel uničiti, če bomo le v lastnih vrstah ostali trdni in enotni. Enotnost je bila tista sila, ki nas je hrabrila v borbi, enotnost tista sila, ki nam je pomagala prebiti najhujše težkoče, in enotnost mora biti tudi danes ne le naše geslo, marveč zavestno prepričanje, ko nas z različnimi vabami pa tudi s prisilo spet hočejo in poskušajo razbiti.“

V tej zvezi je predsednik ZSO odločno zavrnil najnovejši napad deželnega glavarja Wagnerja na voditelje koroških Slovencev, ker so ob 25-letnici državne pogodbe tudi podpisnike tega mednarodnega dokumenta opozorili na neizpolnjen član 7 (ta del njegovih izjav objavljamo na posebnem mestu — op. ured.), nato pa je nadaljeval:

„Ista državna pogodba, ki je

Tudi predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Matevž Grilc je v svojem govoru najprej spomnil na ogromne žrtve in veliki doprinos koroških Slovencev v boju proti fašizmu in dejal, da je naš mali slovenski narod veliko doprinesel k osvoboditvi domovine, tako da so se celo avstrijski politiki pri pogajanjih za državno pogodbo vedno spet sklicevali na aktivno borbo koroških Slovencev. „Sad te borbe pa je tudi člen 7 državne pogodbe in smo koroški Slovenci upravičeno pričakovali, da bo Avstrija nemudoma izpolnila svoje obveznosti do manjšin. Vendar smo se motili: namesto zaščite naše narodne skupnosti se je naš pravni in dejanski položaj iz leta v leto slabšal, ponovno pa dvigajo glave prav tisti, ki so bili grobkopi naše države, namreč nemški nacionalisti, ki so prepredili tudi uresničitev člena 7.“

Današnji položaj, v katerem živimo

SVOJEVRSTNI ANALFABETI

ki ne znajo brati člena 7

Predsednik zveze socialističnih borcev za svobodo prof. Josef Hindels je spomnil na dogodke pred 35 leti, ko je Avstrija končno postala spet svobodna in so se ljudje vračali iz zaporov in koncentracijskih taborišč.

„Takrat ob osvoboditvi in razglasitvi neodvisnosti — dokumenta antifašizma — ter potem pri pogajanjih za državno pogodbo se je avstrijska vlada sklicevala na doprinos Avstrijcev v boju proti fašizmu za svojo osvoboditev, kakor je bilo to z moskovsko deklaracijo naloženo Avstriji zaradi njenega sodelovanja z nacistično Nemčijo. Danes pa moramo vprašati, kdo je prispeval ta delež? To so bili borci odpora iz različnih političnih taborov — katoličani, socialisti in komunisti, ki vsi so bili prepričani antifašisti in avstrijski patrioti. Velikanski delež v boju proti fašizmu pa so prispevali predvsem koroški slovenski ljudje.“

Ko je govoril o današnjih razmerah, je prof. Hindels dejal, da so na zelo visokih položajih oportunisti, ki ne smatrajo za oportuno govoriti o protifašističnem boju in o prispevku koroških Slovencev v tem boju. „Zato ob tej priložnosti zahtevamo, da se ta delež prizna kot tisto, kar je v resnici bil: veličastno dejanje patriotizma, s katerim so bili položeni temelji, na katerih se uspešno razvija današnja Avstrija!“

Pri pogajanjih za državno pogodbo so vsi dejavniki doprinesli svoj delež, je dejal prof. Hindels, največ pa so prispevali borci proti fašizmu, na katerih prispevek se je Avstrija sklicevala pri pogajanjih. „Toda danes imamo v Avstriji posebno vrsto analfabetizma: razširjen je celo med akademiki, ki so študirali jezike, matematiko in filozofijo, vendar pa pri branju državne pogodbe ne najdejo njenega 7. člena. Avstrijski antifašisti smo mnenja, da so zahteve koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov v polni meri upravičene. Zato tudi ne moremo razumeti, da se dela nekdo užaljenega, če manjšine opozarjajo na neizpolnjene pravice — kako more biti vendar zaradi tega užaljen, če pa je prepričan, da je vse izpolnjeno, kar zahteva državna pogodba.“

Prof. Hindels je kratko omenil še predsedniške volitve in poudaril, da že sama kandidatura neonacista Burgerja pomeni sramoto za Avstrijo. Ob koncu pa je naglasil, da oba jubileja praznujemo z nedvoumnim priznavanjem k neodvisnosti in nevtralnosti Avstrije — vendar ne z zaprtimi očmi, temveč z zavestjo, da boj za svobodo tudi po 35 letih še ni končan. Zato še vedno veljajo gesla: Nikdar več fašizma! Nikdar več vojne! Vse za protifašistično Avstrijo!

Le v slogi bomo močni in uspešno kljubovali napadom na naše pravice

koroški Slovenci, nikakor ni zadovoljiv, je dejal predsednik NSKS. Ne moremo govoriti o enakopravnosti naše narodne skupnosti, ki jo zagotavlja člen 7. Zato koroški Slovenci tudi ne moremo sprejeti sedmojuljske zakonodaje iz leta 1976, ki nikakor ne garantira obstoja in razvoja naše narodne skupnosti, temveč vodi v asimilacijo. Če tudi včasih izgleda, kakor da bi avstrijska vlada v zadnjem času zavzemala pozitivnejše stališče do manjšinskega vprašanja, kar se izraža predvsem v izboljšanju odnosov do države matičnega naroda Jugoslavije, se diskriminacije na Koroškem nadaljujejo, je naglasil dr. Grilc in opozoril na konkretne primere zapostavljanja našega človeka in kršenja njegovih pravic.

„Vidimo torej, da manjšinska zaščita v smislu državne pogodbe nikakor ni dana in da večina določil člena 7 tudi po 25 letih ni izpolnjena,“ je naglasil govornik. „Prav zato smo se ob praznovanju 25-letnice državne pogodbe obrnili na štiri velesile-podpisnice državne pogodbe in jih opozorili na nereseno vprašanje člena 7. To dejstvo je močno odjeknilo v avstrijski javnosti in je prav ta reakcija dokaz, kako neprijetno je za Avstrijo, če mora priznati, da ni izpolnila mednarodne pogodbe; za tisto Avstrijo, ki v svetovni javnosti vedno spet nastopa kot zagovornik človekovih pravic. Toda tudi manjšinske pravice so prav tako človekove pravice!“

Slej ko prej smo mnenja, da bi moralo do rešitve našega vprašanja priti v enakopravnih razgovorih z avstrijsko zvezno vlado, je nadalje ugovoril dr. Grilc. Zato smo koroški Slovenci vedno spet skrbeli za to, da se taki pogovori nadaljujejo. „Če so se kdaj pogovori z vlado prekinili, potem nikoli nismo bili mi tisti, ki smo jih prekinili, ampak vedno zastopniki vlade. Nismo pa in ob danih pogojih tudi ne moremo sprejeti sosvetov, ki so del sedmojuljske zakonodaje in bi bili brez dvoma samo alibi-forum predvsem pred mednarodno javnostjo. Naše stališče k sosvetom bomo mogli spremeniti le, če bo avstrijska vlada pripravljena izpolniti naše zahteve in predloge iz operacijskega koledarja, ki omogoča konstruktivne razgovore, ker vsebuje

tudi vprašanja, ki jih lahko rešujemo izven sedanja zakonodaje. Jasno pa je, da je končna in glavna zahteva sprememba oz. odprava sedanjega zakona o narodnih skupinah, kateremu mora slediti nov zakon, ki bo odgovarjal določilom člena 7.“

Zavzemamo se tudi za notranje-koroški dialog, je menil predsednik NSKS, čeprav se zavedamo, da je ta veliko težji, kajti zastopniki vseh v deželnem zboru zastopanih strank so si zelo edini in z deželnim glavarjem Wagnerjem na čelu vedno spet trdijo, da je člen 7 za Koroško v celoti izpolnjen. Koroška odklanja tudi operativni koledar, vendar se na drugi strani trudi za sodelovanje koroških Slovencev pri praznovanju 10. oktobra. „Četudi za nas ni lahko, smo vendar načelno pripravljeni sodelovati pri teh praznovanju — toda sodelovanje je možno le, če bomo akceptirani kot enakopraven partner tako pri pripravah kakor tudi pri izvedbi. Za nas bistveno pa je tudi to, da Koroška izrazi svojo pripravljenost izpolniti tiste dele operativnega koledarja, ki so v njeni pristojnosti. Dosedanje praznovanje 10. oktobra so bile praznovanje nemškega nacionalizma in protislovenske mržnje; če naj bi to ostalo, potem koroški Slovenci pri njih nimamo kaj iskati.“

Na koncu je predsednik NSKS naglasil, da so za obstoj in razvoj naše narodne skupnosti važni dialog z vlado in oblastmi, sodelovanje z nemškogovorečimi demokrati, najboljši odnosi z državo matičnega naroda ter pozitivna informacija in mobilizacija mednarodne javnosti — vendar najuspešnejše je lastno trdno delo, je borba naroda samega, je zaupanje v lastno moč, kajti kar si ustvarimo sami, nam nihče ne more vzeti, to je naše. V tem smislu je pozval, da strnemo vse sile v eno fronto in nadaljujemo z optimizmom začeto delo v zavesti, da smo tudi sami v stanju mnogo ustvariti za obstoj in razvoj našega naroda. Zgodovina nas uči, da je treba poudarjati tisto, kar družijo in ne kar razdvaja. Le v slogi bomo namreč močni, bomo uspešno kljubovali vsem napadom na naše življenjske pravice.

Tudi gradiščanski Hrvati opozarjajo na neizpolnjene obveznosti iz državne pogodbe

Petindvajsetletnice podpisa avstrijske državne pogodbe so se spomnili tudi gradiščanski Hrvati. Na slavnostnem zborovanju Hrvaškega kulturnega društva v Prodrštofu (Wulkaprodersdorf) blizu gradiščanskega glavnega mesta Železno so sprejeli resolucijo, v kateri med drugim ugotavljajo:

Ob petindvajsetletnem jubileju svečanega podpisa avstrijske državne pogodbe Hrvaško kulturno društvo na Gradiščanskem obnavlja svoje brezpogojno priznavanje k republiki Avstriji. Tudi gradiščanski Hrvati se z veseljem in s hvalečnostjo spominjamo tistega zgodovinskega akta, ki je naši domovini prinesel polno svobodo in neodvisnost.

Z obžalovanjem pa moramo kot največja organizacija hrvaške narodne skupnosti na Gradiščanskem ob tem prazniku z vso jasnostjo ugotoviti, da tudi 25 let po svečanem podpisu državne pogodbe še ni bila izpolnjena nobena bistvena obveznost iz člena 7 državne pogodbe napram naši narodni skupnosti.

Ceprav smo takoj potem, ko je državna pogodba začela veljati, vsem odgovornim mestom Avstrije

predložili naše poglede in želje za izpolnitev svečano prevzetih obveznosti in jih v številnih spomenicah dopolnili in aktualizirali, še vedno čakamo na izpolnitev obljub. Kakor na naših občnih zborih minulih let, moramo zato tudi danes poudariti, da je bila s tem zdaj že 25 let trajajočim zadržanjem, ki je v nasprotju z državno pogodbo, prizadejana neizjemna in nepopravljiva škoda.

V smislu sporočil, ki so bila objavljena ob priložnosti obiskov jugoslovanskega zunanjega ministra na Dunaju in avstrijskega zveznega kanclerja v Beogradu, kjer je bila jasno izražena pripravljenost Avstrije, da izpolni vse iz državne pogodbe in drugih mednarodnopravnih aktov izviraajoče obveznosti ter zagotovi obstoj in uspešen razvoj tudi naši narodni skupnosti, se ta zbor obrača na odgovorne v Avstriji s prošnjo, da potrebno verodostojnost teh obljub in izjav dokažejo s konkretnimi dejanji. Le besede in zagotovila smo v minulih 25 letih dovolj pogosto slišali — do praznih obljub res ne čutimo nobene nadaljnje potrebe.

Akademija slovenske gimnazije odraz pester kulturne dejavnosti

Pod geslom „Kolikor jezikov znaš, toliko veljaš“ je potekala letošnja akademija slovenske gimnazije preteklo nedeljo v veliki dvorani Delavske zbornice v Celovcu. Kot ponavadi so številni obiskovalci tudi tokrat do kraja napolnili dvorano. Ravnatelj dr. Reginald Vospersnik je ob tej priložnosti pozdravil tudi številne častne goste, med njimi celovškega župana Leopolda Guggenbergerja, poslevodečega predsednika koroškega deželnega šolskega sveta Karla Kircherja s predstavniki šolskih oblasti Koroške, prelata Aleša Zechnerja, konzula SFRJ v Celovcu Alfonza Naberžnika, predstavnike slovenskih narodnih organizacij na Koroškem ter šolskih oblasti in prijateljskih ustanov v Sloveniji. Poseben pozdrav pa je izrekel bivšemu ravnatelju slovenske gimnazije dr. Pavletu Zablatniku.

Sporod je bil pester in, kot uvida doma zapisano, posvečen prikazu prednosti znanja več jezikov. Seveda je glavni del akademije tvorilo spet zborovsko petje, za katerega sta bila odgovorna prof. Jožko Kovačič in prof. dr. Anton Feinig. Z ubranim petjem so zbori predvajali skladbe raznih narodov, pa tudi slovenskih skladateljev. Dijaki so nastopili s kratkimi prizori, v katerih so naštudirane točke izvajali v jezikih, ki se jih učijo na slovenski gimnaziji. Tudi plesi „od naroda do naroda“ so bili odraz spoštovanja kulture drugih narodov. Dopadljive plesne točke je koreografsko pripravila in z dijakinjami naštudirala prof. Maja Kupper.

Pomenu znanja več jezikov slovenska gimnazija posveča posebno pozornost, je v svojem govoru naglasil tudi ravnatelj Vospersnik, in to vse od njene ustanovitve pred tri-

indvajstimi leti. Tozadevno so uvedli tudi poizkus učenja živih jezikov, kot so angleščina, italijanščina in ruščina. Dijaki imajo tudi možnost, da se v posameznih deželah izpopolnjujejo v jeziku, katerega se učijo. Ravnatelj Vospersnik pa je ob tej priložnosti naglasil, da je slovenska gimnazija mejnik avstrijske državne pogodbe. Ob svojem obisku ji je tudi predsednik Kirchschläger priznal dosežke na področju vzgoje. Dejal je, da se na gimnaziji zavedajo svoje dolžnosti, da vzgajajo enakovredne člane za življenje v deželi in avstrijski skupnosti, da pa ob tem ne pozabljajo ohraniti slovenske narodne identitete. Vospersnik je izrazil tudi prepričanje, da je prav mladina garant za ohranitev slovenske narodne skupnosti na Koroškem, da je mladina naša bodočnost.

Prvi del sporeda je zaključil me-

šani mladinski zbor, medtem ko je drugega pričel ansambel „Mladimi“. Potem so se zvrstili mladinski zbor 3. B razreda, dekliška skupina „Jasmin“, mladinski zbor 3. A razreda, Andrej Feinig s klavirskim solom, skupina iz obeh 6. razredov s skečem „Ekzamen — izpit“ in Danica Čertov z ruskimi pesmimi, spored akademije pa so zaključili mešani mladinski zbor in združeni zbori slovenske gimnazije z že tradicionalnim množičnim nastopom, ki s skoraj nepregledno množico mladih obrazov vedno spet očara in navduši. Ob tem je treba še naglasiti, da so zbori izvajali izredno zahteven spored pesmi in da je zaključna pesem stvaritev domačih avtorjev pesnice Milke Hartmanove in skladatelja Hanzija Artača.

Jezikovne nastope in režijo prizorov, kot je bil odlomek iz „Cipka in Capka“ (Max und Moritz), in druge so pripravili prof. dr. Stanko Cegovnik, prof. Ivana Kampuš, prof. Štefan Pinter, prof. dr. Marija Spieler in prof. Jože Wakounig, medtem ko je povezavo izvedel prof. dr. Janko Zerzer, scensko sliko pa je pripravil prof. dipl. arh. Janez Oswald.

Za letošnjo akademijo so dijaki pripravili tudi razstavo ročnih del in jih prodajali. Izšla je tudi serija značk, ki predstavljajo žitni klas — znak slovenske gimnazije. Izkupiček bo služil podpori dijakov.

V okvir letošnje prireditve pa moremo uvrstiti tudi razstavo „Pričevanja dvojezičnosti“, ki so jo dijaki v okviru akcije „Učenci in sodobna zgodovina“ pripravili pod vodstvom profesorja Štefana Pinterja in dr. Janka Zerzerja. Razstava, o kateri smo poročali že v zadnji številki našega lista, naj bi bila pobuda, da še naprej zbiramo pričevanja in dokumente naše prisotnosti na Koroškem. Predvsem pa naj bi nas opozarjala na potrebo, da na vseh področjih in ob vsakem času nadaljujemo boj za enakopravnost naše materinščine — slovenskega jezika, ki mu grozi nevarnost, da bi v deželi obmolnil.

OB 35-LETNICI ZMAGE NAD FAŠIZMOM
IN 25-LETNICI PODPISA DRŽAVNE POGODBE

bo na Koroškem gostoval znani

Partizanski pevski zbor iz Trsta

ter priredil koncerta

- v Šentprimozu 31. 5. 1980 ob 20. uri v novem Kulturnem domu
- v Borovljah 1. 6. 1980 ob 15. uri v Mestni hiši.

Prijatelji borbene in revolucionarne pesmi prisrčno vabljeno!
Slovenska prosvetna zveza Zveza koroških partizanov

„Primorski dnevnik“ je slavil svojo 35-letnico

Z uvodnim člankom, ki ga je napisal ravnatelj Slovenskega raziskovalnega inštituta v Trstu dr. Karel Šiško, je „Primorski dnevnik“, osrednje glasilo Slovencev v Italiji, prejšnji teden praznoval svoj 35-letni jubilej.

35 let izhajanja „Primorskega dnevnika“ pomeni za Slovence v Italiji brez dvoma pomemben dogodek: pomeni večji del njihove preteklosti in polpretekla zgodovine, zapisane na njegovih straneh v lepih in svetlih trenutkih ter v hudih in težkih časih. Petintri-desetletni obstoj „Primorskega dnevnika“ pa je del zgodovine Slovencev v Italiji predvsem tudi zato, ker je neposredni naslednik slavnega „Partizanskega dnevnika“, kateri se je kot edini partizanski dnevni list v tedanji zasluženi Evropi v mračnih in zastrašujočih razmerah rodil iz vere

v bodočnost — kot „pravi izraz bojujočega se slovenskega primorskega ljudstva v težnji in naporih, da ne bi bilo nikoli več zatirano, nikoli več teptano, nikoli več zasluženo“.

S to žlahtno dediščino protifašističnega narodnoosvobodilnega boja je „Primorski dnevnik“ zagledal luč sveta v osvobojenem Trstu, kjer vsedotlej pogumno in dosledno opravlja svoje poslanstvo v boju slovenske narodnostne skupnosti v Italiji za dosego vsestranske enakopravnosti in obenem tudi za prijateljsko in enakopravno sožitje obeh narodov v deželi. V teh 35 letih je vsak dan, vedno znova potrdil svojo nenadomestljivo vlogo kot oblikovalec in zaveznik demokratičnih prizadevanj delovnih ljudi in kot učinkovit dejavnik v boju za pravice Slovencev v Italiji, obenem pa tudi za razvijanje dobrososedskih odnosov in plodnega sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo ter njunimi narodi in narodnostmi.

Ob svojem jubileju je „Primorski dnevnik“ prejel številne čestitke raznih organizacij, časopisov in osebnosti. Vsi so poudarili pomembnost njegovega dela, spomnili na njegovo vlogo kot naslednika „Partizanskega dnevnika“ ter mu želeli obilo uspehov pri nadaljnjem izpolnjevanju svojih nalog. Tem čestitkam se je pridružil tudi naš list, ki se čuti s „Primorskim dnevnikom“ in njegovimi sodelavci še posebno tesno povezanega, saj je velika sorodnost v usodi in položaju Slovencev tam in tukaj in zato tudi podobnost vloge in poslanstva slovenskega tiska pri njih in pri nas.

Resolucija ob 35-letnici zmage nad fašizmom in 25-letnici državne pogodbe

Koroški Slovenci in avstrijski demokrati, zbrani na proslavi 35-letnice zmage nad nacifašizmom in 25-letnice podpisa avstrijske državne pogodbe dne 15. maja 1980 v Celovcu, s ponosom opozarjamo na doprinos koroških Slovencev v borbi proti nacifašizmu na strani zavezniških in asociiranih sil. Koroški Slovenci nismo bili le edini v mejah tretjega rajha, ki smo se v smislu moskovske deklaracije iz leta 1943 z orožjem v roki uprli proti nacističnemu okupatorju, marveč smo doprinesli v primerljavi s svojo številčno močjo tudi nesorazmerno visoke žrtve.

Brez dvoma je prav ta doprinos koroških Slovencev v borbi proti nacifašizmu bistveno prispeval, da je bil v avstrijsko državno pogodbo vnešen tudi člen 7, ki zagotavlja slovenski in hrvaški manjšini v Avstriji pravice v korist njunega obstoja in razvoja.

Ko se ob 25-letnici podpisa državne pogodbe tako kakor pred 25 leti z vsem demokratičnim avstrijskim ljudstvom iskreno veselimo, pa moramo tudi ugotoviti, da te pravice, ki smo si jih sami priborili, na žalost še niso tako uresničene, kakor bi to odgovarjalo določilom državne pogodbe.

Zato ob tej priložnosti ponovno poudarjamo svoje stališče, da v zakonu o narodnih skupinah z dne 7. julija 1976, obremenjenim s hipoteko ugotavljanja manjšine, ki je bilo izvedeno v popolnem nasprotju z nastankom in vsebino člena 7 državne pogodbe, in v odredbah, spreje-

lih v zvezi s tem zakonom, ne vidimo izvedbe določil člena 7 državne pogodbe.

● Tako je po tej zakonodaji slovenščina, ki bi po členu 7 v okrajih s slovenskim ali mešanim prebivalstvom morala biti poleg nemščine enakopraven in enakovreden uradni jezik, še vedno kakor vsak drugi tuj jezik degradirana zgolj v pomožni jezik;

● tako še vedno dve tretjini koroških Slovencev na svojem avtohtonem naseljenem prostoru ne more koristiti niti več kot pičle zakonite manjšinske pravice in so koroški Slovenci po tej zakonodaji glede možnosti koriščenja manjšinskih pravic razdeljeni na 8 različnih kategorij;

● tako je po tej zakonodaji prisotnost avtohtone slovenske narodne skupnosti optično izključena iz upravnih in političnih središč in potisnjena v majhna, postranska naselja, v javni upravi pa pripadniki slovenske narodne skupnosti skoraj ne dobijo mesta;

● tako koroški Slovenci še vedno nismo primerno upoštevani v kulturnih ustanovah in za slovenske otroke sploh ne obstajajo javne ustanove za predšolsko vzgojo ali skrb v materinjem jeziku;

● tako se množijo tudi poskusi pritiska na slovensko narodno skupnost in njene pripadnike s ciljem, da se zadovoljijo z nezadovoljivo zakonito manjšinsko ureditvijo;

● tako organizacije, katerih dejavnost očitno meri na to, da odvzame slovenskemu pre-

bivalstvu njegov značaj in pravice kot manjšine, še vedno lahko neovirano hujskajo proti slovenski narodni skupnosti.

Na kratko: sedanja manjšinska ureditev pomeni atomizacijo naše narodne skupnosti tako glede teritorija kakor glede pravic in je zato nesprejemljiva. Tako se je pravno stanje slovenske narodne skupnosti s sedmojuljsko zakonodajo iz leta 1976 bistveno poslabšalo, kar vsekakor ne more biti cilj in namen mednarodnega dokumenta v korist obstoja in razvoja narodne skupnosti.

Zato koroški Slovenci ob 25-letnici podpisa državne pogodbe jasno ne moremo molčati in z vso resnostjo apeliramo na vlado, da — kakor je bilo poudarjeno v komunikaciji ob zaključku uradnega obiska zveznega kanclerja v Jugoslaviji — čimprej uresniči „svojo pripravljeno, da izpolni vse obveznosti iz državne pogodbe in iz drugih mednarodnih aktov“ in stori vse, „da zavaruje obstoj in učinkovit razvoj slovenske in hrvaške narodne skupnosti v Avstriji ter zajamči spoštovanje njunih jezikov in njunih narodnostnih svojstvenosti, razvoj njune kulture, vzgoje, njunega družbenega življenja in njunega gospodarskega položaja“.

Koroški Slovenci pričakujemo, da se bodo razgovori med slovensko narodno skupnostjo in zvezno vlado resno nadaljevali s ciljem, da dovedejo do rešitve vseh vprašanj, ki se nanašajo na položaj in pravice slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Slovenski vestnik

ČESTITAL

„PRIMORSKEMU DNEVNIKU“
ZA 35-LETNICO IZHAJANJA

Med številne gratulante, ki so čestitali „Primorskemu dnevniku“ v Trstu za 35-letnico izhajanja, se je uvrstil tudi naš list z naslednjo brzojavko:

Ob 35-letnici Primorskega dnevnika, ki pomeni 35 let zvestega nadaljevanja slavne poti vašega predhodnika Partizanskega dnevnika, vam iskreno čestitamo. Tudi v bodoče vam želimo veliko uspehov pri vašem pomembnem delu v korist slovenske narodnosti v Italiji ter njenega pravičnega boja za resnično in vsestransko enakopravnost.

Slovenski vestnik
Celovec

Občni zbor Slovenske športne zveze

V soboto popoldne je bil v celovškem dijaškem domu SŠD občni zbor Slovenske športne zveze, katerega se je poleg zastopnikov slovenskih športnih klubov in društev udeležili tudi predsednik Zveze slovenskih organizacij dr. Franci Zwitter. Predstavniki Zveze telesno-kulturnih organizacij Slovenije so se brzojavno oprostili, da jim ni mogoče priti na občni zbor in mu želeli uspešen potek.

„Šport je pomembno družbeno področje, ki si utira pot kot pomemben sestavni del mladega in starejšega človeka. Šport ima izreden pomen za zdravje, splošno počutje, za ohranjanje delavne

sal je zgodovino SŠZ, njeno dejavnost in povezanost s športnimi društvi v Avstriji in v drugih deželah ter seveda v matični deželi Sloveniji. Svoj referat je tovariš Prušnik zaključil z besedami: „slo-

črpnem poročilu orisal dejavnost zveze in pri tem naglasil željo, da bi morali biti stiki med Zvezo in društvi tesnejši. Kritično je omenil, da se nekatera društva poslužujejo podpor SŠZ niso pa zainteresirana, da bi sodelovala pri njenih aktivnostih. Iz tajnikovega poročila smo lahko razvideli, da je SŠZ zelo aktivna in da se zelo prizadeva pomagati društvom.

Blagajnik Lubo Urbajs je v svojem poročilu ugotovil, da se je finančna pomoč, katere glavno breme nosi Zveza slovenskih organizacij, od zadnjega občnega zbora pred dobrima dvema letoma, zelo povečala. S tem v zvezi pa je tudi pripomnil, da denar naj ne bo merilo športne dejavnosti, kajti amaterski šport naj bo tudi zadeva idealizma, brez katerega si ni mogoče predstavljati pristne športne dejavnosti.

Predsednik dr. Franci Zwitter je

in telesne sposobnosti in oblikuje celotno človekovo osebnost. Vse to so vrednote, ki nas po vseh letih organiziranega športa silijo k prepričanju, da mora šport imeti svoje mesto tudi med Slovenci na Koroškem.“ S temi besedami je predsednik SŠZ Danilo Prušnik naglasil pomembnost in potrebo športa v vsakdanjem življenju. Ori-

venski športniki na Koroškem moramo biti posredniki stikov in most med sosednjimi narodi. Naša prisotnost se mora odlikovati z ustvarjalnostjo in ta bo od večinskega naroda toliko bolj upoštevana, v kolikor bodo stiki s športniki večinskega naroda in stiki z matično deželo čvrstješi.

Tajnik prof. Tone Malle je v iz-

Kotmirčani in 25-letnica ADP

9. maja zvečer je priredila kotmirška občina skupno s šolo materinsko proslavo. Publika je pozdravil župan Josef Struger. Na sporedu so bili kratki prizorčki, tudi slovenska deklamacija (Rudi Kulnig), prepeval je šolski zbor (učiteljica Renate Trieb). Posamezne točke je povezoval šolski ravnatelj Josef Schwarz. Kakor lanska zaključna šolska prireditve, ko je bil Josef Schwarz že ravnatelj, je bila tudi letošnja materinska proslava dvojezična.

Težave pa so nastale zaradi neuvidevnosti in nestrpnosti nekaterih prenapetežev, ki spravljaajo v slabo luč občino in občane. Te ljudi molit vsaka slovenska beseda, vsaka slovenska pesem; lastijo si pevski in nasploh kulturni monopol.

Po prvotnem načrtu bi bila morala pri materinski proslavi zapeti oba nemška zbora iz kotmirške občine. Medtem pa se je tudi že na splošno zvedelo, da ima SPD „Gorjanci“ še kar precej dober pevski zbor, ki zna ubrano zapeti, kajli marca letos je ta zbor zelo uspešno priredil samostojen koncert v novi kotmirski šoli. Ker pa je kotmirška šola dvojezična in ker je občina Kotmara vas, po izjavi samega dr. Ralfa Unkarta, enega izmed očetov Zakona o narodnih skupinah, brez dvoma dvojezična občina, bi moralo biti samo po sebi umevno, da nastopijo pri taki materinski proslavi tudi slovenski pevci in pevke.

To pa spet ne more in ne sme biti,

ker tega nekateri prenapeteži, ki imajo menda tudi še nekaj besede v občini, nočejo. Po nemškem pregovoru: „Weil nicht sein kann, was nicht sein darf.“

In tako se je pač zgodilo, da niso nastopili, ne pevci obeh nemških moških zborov, ne pevci in pevke „Gorjancev“. Za vzrok se menda ne ve natančno; bodisi, da so bili nekateri pevci prehlajeni (vreme bi že bilo po tem), bodisi, da nekateri niso hoteli peti, če bi tudi zapeli slovenski pevci in pevke (vzdušje pri nekaterih, ne samo pevcih, bi že bilo po tem).

To se je zgodilo v dneh, ko so se po celi Avstriji spominjali podpisa Avstrijske državne pogodbe pred 25 leti. Bo pa že res, da hodi po naših koroških tleh precej analfabetov, napisanih, ki nočejo in ne znajo brati tega, kar je zapisano v členu 7 ADP o pravicah koroških Slovencev. Taki ljudje tudi ne vejo, da je treba že mlademu človeku privzgojiti spoštovanje do sosedov in njegovega izročila, da je treba mladino vzgajati k enakopravnemu sožitju v deželi, občini, kraju, ki je skupna domovina dveh narodov. Taka vzgoja pa je prvenstvena naloga šole.

Zelo verjetno pa ti prenapeteži tudi svojega nemškega naroda, jezika in kulture v resnici ne ljubijo. Tisti namreč, ki svoj narod, jezik, kulturo zares in pošteno ljubi, spoštuje in ceni tudi sosedu, njegov jezik in kulturo.

Planinsko srečanje

Planinsko društvo Nova Gorica prireja vsako leto tradicionalno srečanje primorskih planincev, katerega se udeležujejo kot že ime pove planinci z obeh strani italijansko-jugoslovanske meje. Na letošnje srečanje pa so prireditelji povabili tudi slovenske planince s Koroške. Skupino, ki jo je vodil predsednik nadzornega odbora Slovenskega planinskega društva Celovec tovariš Danilo Kupper, so goriški planinci v soboto popoldne pričakali v Razdrtem (konec avtoceste Ljubljana-Razdrto), nakor so se skupno povzpeli na bližnji Nanos, kjer so prenočili v Vojkovi koči. Naslednjega dne so se udeležili tradicionalnega srečanja na Trstelu. Zaradi smrti predsednika Tita je bila prireditev manj slovesna in se je v glavnem odvijala v smislu žalovanja za pokojnim predsednikom. S planinskim društvom Nova Gorica veže slovenske koroške planince že večletno prirčno prijateljstvo, ki ga kujejo prirčna medsebojna srečanja, tako v avstrijskih kakor tudi v jugoslovanskih gorah. Tudi tokratno srečanje s primorskimi planinci je bilo prirčno in polno tistega vzdušja ki ga poznajo samo planinski tovariši. Prihodnje srečanje s planinci iz Nove Gorice bo čez mesec dni na Bleščeči planini. Ob tej priložnosti bodo obiskali tudi našo Jeko.

Slovensko prosvetno društvo „Drabosnjak“ na Kostonjah vabi na Drabosnjakovo igro

IGRA
OD ZGUBLENEGA SINA

v nedeljo 25. maja 1980 ob 20. uri v slavnostni dvorani občinske hiše v Vrbi.
Nastopajo igralci domačega prosvetnega društva v režiji Petra Slickra.

Prirčno vabljeni!

v imenu Zveze slovenskih organizacij pozdravil občni zbor in pohvalil načrte in delo SŠZ. V svojih izjavah je med drugim menil, da bo treba poiskati možnost, da ne bosta smučarski tečaj SŠZ in koroški kulturni dnevi ob istem času, kot se prakticira že nekaj let.

Po razrešnici staremu odboru ter živahni in konstruktivni diskusiji so bile volitve. Za predsednika in podpredsednika sta bila ponovno potrjena Danilo Prušnik in dr. Janko Wiegele, novo izvoljena pa sta bila tajnik magister Maja Kupper in blagajnik Mirko Kunčič.

Slovensko prosvetno društvo „Radiše“ vabi na

KLUBSKI VEČER

v soboto 1. junija 1980 ob 21. uri v Kulturnem domu na Radišah. V okviru tega večera bo film po noveli Prežihovega Voranca

BOJ NA POZIRALNIKU

Prirčno vabljeni!

OSREDNJA PISARNA
V CELOVCU

deluje vsak dan od ponedeljka do petka, od 8. do 17. ure. Posebne uradne ure vsak četrtek od 9. do 12. ure pa so namenjene tistim, ki se želijo o raznih problemih pogovoriti s sekretarjem ZSO, tov. Feliksom Wieserjem

OKRAJNA PISARNA PLIBERK
posluje vsak torek od 9. do 12. ure. V pisarni bodo:

27. 5. 1980
dipl. inž. Feliks Wieser

3. 6. 1980
dipl. inž. Feliks Wieser

splošna narodnostna in gospodarska vprašanja

Jugoslovansko društvo „Triglav“ prireja v počastitev 25. maja — dneva mladosti

koncert narodne glasbe

ki bo v torek 3. junija 1980 ob 20. uri v Kongresni hiši (Kongreßhaus) v Beljaku, Europaplatz.

Nastopali bodo: orkester RTV Sarajevo ter solisti: Safet Isovič, Beba Selimović, Kemal Monteno in Zerhra Devović

Predprodaja vstopnic: pri Slovenski prosvetni zvezi in Krščanski kulturni zvezi

Celovski sejem dobro gospodaril

Nadzorni odbor celovškega sejma in občni zbor sta se pred nedavnim bavila z računskim obračunom za leto 1978/79 in ugotovila, da je bil uspeh nadpovprečno dober. V imenu nadzornega odbora je predsednik celovškega sejma podžupan Walter Dermuth izrekel zahvalo poslevednemu vodstvu in ostalim uslužbenecem. Na občnem zboru, ki je sledil, je bil proračun sprejet.

Za v prihodnje ima celovski sejem v programu visoke investicije, ki so seveda v korist koroškemu gospodarstvu. Trenutno so na tapetu adaptacijska dela v sejemski hali 6, ki jo pripravljajo za prihodnjo zimsko sezono. V sejemski dvorani 12 pa se dela nadaljujejo.

Nadzorni odbor je vzel tudi na znanje izid obeh stokovnih sejmov — Gast 80 in Dopust 80 in obenem sklenil, da bodo nadaljnje GAST-

vom „Prosti čas 81“ pa bo v času od 7. do 10. maja 1981.

Nadaljnja razpravljanja so veljala Lesnemu sejmu 80, v času od 9. do 17. avgusta. Razstavni prostori so skoraj že vsi zaseženi. Prvič bodo na sejmu razstavljali tudi Švedi ter zastopniki iz Gabona in Malajzije. Na občnem zboru so bili izvoljeni tudi člani nadzornega odbora za dobo treh let. Kot zastopnik dežele je bil izvoljen deželni poslanec dipl. trg. dr. Erwein Paska.

Celovski sejem je družba, ki jo sestavljajo trije družabniki — deželna metropola Celovec, dežela Koroška in Zbornica obrtnega gospodarstva za Koroško.

Šmiklavž ob Dravi

Pred nedavnim smo na našem pokopališču spremili k zadnjemu počitku gospo Katarino Katnik v starosti 72 let. Pokojna izhaja iz znane Kranjčeve družine v Krošičah. Dolga leta je živela v Ameriki in šele zadnja leta se je preselila nazaj v svojo domovino. Na žalost ji ni bilo usojeno, da bi še dolgo uživala življenjsko jesen — umrla je na posledicah neozdravljive bolezni.

Pokojno Katarino Katnik bomo ohranili v trajnem spominu. Svojem in sorodnikom izrekamo naše iskreno sožalje.

Dijaški dom SŠD-predavanje o desnem ekstremizmu

V ponedeljek 12. maja je domska skupnost dijaškega doma SŠD v Celovcu vabila na predavanje z diapozitivi, „Desni ekstremizem v Avstriji po letu 1945“. Predaval je dr. Jože Messner. Prišlo je okoli 50 dijakov slovenske gimnazije. (Profesorjev je bilo bolj malo, čeprav smo jih povabili.)

V tednu pred volitvami državnega predsednika je bil najzanimivejša oseba v javnosti, vodja NDP Norbert Burger; to pa še posebej potem, ko so tudi Koroško preplavili z lepaki „Norbert Burger — ein rechter Mann“.

Posebej mladina naj bi kaj več vedela o neonacizmu, pa tudi za odrasle je predavanje silno zanimivo. Dr. Jože Messner je v dveh urah z diapozitivi prikazal ter pojasnil z izredno govorniško spretnostjo delovanje neonacističnih organizacij NDP, ANR in KHD. Zlasti je poudaril tesno sodelovanje med temi organizacijami. Pokazal je nor. diapozitive, na katerih smo videli, kako ANR pretepači ščitijo predavanje dr. Feldnerja na dunajski univerzi. Iz diapozitivov smo lahko razvideli, da policija po navadi nadlekuje, ovira ali celo aretirale aktivne antifasiste, neonacisti pa dobivajo celo „varnostno spremstvo“. Kakšni so žandarji na Koroškem, smo videli na sliki, na kateri so podivjani „pravi Korošci“ obmetavali bivšega deželneqa glavarja Simo z laici, za hrbotom pa se mu reži žandar.

Precejšen del predavanja je bil posvečen Koroškemu Heimat-Dienst. Predavatelji iz duhoviti-mi komentarji razkrinkal nazar-njaško ideologijo teh večno „za-

ostalnih. Predavanje je bilo edinstveno in za vsakogar, saj še nikjer ni bilo prikazano delovanje avstrijskih neonacističnih organizacij na tako obširen način.

Rožek - smrt je kosila

V Rožeku smo v zadnjem času zgubili dva zvesta pripadnika naše narodne skupnosti — Marijo Dovjak pd. Trupejevo mamo iz Smartna in pred kratkim Antona Fuggerja pd. Pavelna na Ravnah.

Trupejevi mami je bila vzrok starost h kateri se je pridružil še zlom roke, ki je to pospešilo. Pokojna je zapustila hčerko in moža v globoki žalosti.

Anton Fugger na Ravnah je bil lansko leto operiran na želodcu in od tistega časa se ni mogel več opomoči. Septembra (po operaciji) je bil še na Bleščeči planini med našimi planinci in prepričani smo bili, da bo okoreval, vendar usoda je hotela drugače.

Oba draga farana sta našla svoje poslednje počivališče na rožeškem pokopališču, kjer se je ob odprtem grobu od njih poslovil občinski odbornik Ludvik Lesjak. Od obeh so se poslovili tudi pevci.

Oba bomo ohranili v častnem spominu. Svojem in sorodstvu izrekamo naše globoko sožalje.

NAMESTO VENCA

Ob smrti tovariša Karla Prušnika-Gasperja sta Toni in Helga Grubelnig z Žoprač pri Vrbi namesto venca, v smislu pokojnikove žene, darovala dijaškemu domu SŠD v Celovcu 1000 šilingov.

Praznik v Šentprimožu v Podjuni - SPD „Danica“ otvarja Kulturni dom

Pod geslom „To naša velika je zmaga: Zdaj naš Kulturni dom stoji!“ Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Šentvidu v Podjuni vabi na otvoritev Kulturnega doma v Šentprimožu. To je edinstven podvig prosvetašev SPD „Danice“, ki je v tako kratkem času uresničilo načrt, ki je zbudil pozornost na vsem dvojezičnem ozemlju Koroške, pa tudi po ostali Koroški in Avstriji ter v inozemstvu, posebno v matični Sloveniji.

Zato otvoritev Kulturnega doma v Šentprimožu ni samo praznik krajevnega društva, ampak je to praznik vseh koroških Slovencev. Posebno pa je to najbolj prepričljiv dokaz, da Slovenci v občini Škocijan ne razvijajo le svoje kulture, ampak tvorijo močan kulturni gospodarski faktor. Poslopije posojilnice, otroški vrtec in zdaj še Kulturni dom so objekti, ki v Šentprimožu pričajo o silni življenjski volji našega človeka na tem področju.

In vse to se dogaja v občini, ki po zloglasni sedmojuljski zakonodaji ne sodi med dvojezične, pa čeprav so Slovenci zastopani tudi v občinskem odboru. Že samo to dejstvo potrjuje krivičnost zakona o manjšinah, ki so ga ustvarili na osnovi protizakonitega preštevanja posebne vrste, in proti kateremu so se koroški Slovenci z organiziranim bojkotom uspešno zoperstavili.

Zato bo otvoritev Kulturnega doma v Šentprimožu izrednega pomena za prosvetaše SPD „Danice“ in z njimi za vse koroške Slovence. Ko smo spremljali neverjetno hitri potek gradnje in s tem tudi zanos in požrtvovalnost, s katero so šentvidski prosvetaši ter z njimi vsi Slovenci na Koroškem in v matični domovini vložili v gradnjo Kulturnega doma, smo postajali bogatejši v naši samozvesti. Kako na svojo veliko zmago gledajo prosvetaši „Danice“ pa so nam povedali pobudniki in glavni organizatorji gradnje Kulturnega doma v Šentprimožu v Podjuni.

Stanko Wakounig,
predsednik
SPD „Danica“

Ceprav nas je takojmenovana sedmojuljska zakonodaja zbrisala s seznama dvojezičnih občin, je prav postavitev lastnega Kulturnega doma najboljši dokaz prisotnosti Slovencev v škocijanski občini. Postavitev Kulturnega doma je brez dvoma terjala ogromno energije in požrtvovalnosti. Ta pa izvira iz dolgoletnega kulturnega prizadevanja naših ljudi, ki so kljub izredno težavnim razmeram gojili slovensko kulturo. Za to naše delo vedo vsi občani naše občine, potem letoviščarjev z raznih dežel pa je naša kultura znana tudi daleč preko naših meja. Morda smo prav zaradi tega kamen spotike, ker smo tu tako delavni.

Z otvoritvijo našega Kulturnega doma se za nas začne novo obdobje. Delali bomo v lažjih razmerah, pod lastno streho. Poleg dela, ki smo ga razvijali doslej, bomo lahko uvedli tiste zvrsti kulture, ki jih prej ni bilo mogoče izvajati. Pri tem mislim na razne izobraževalne tečaje, umetnostne razstave, fotoklub, možnosti so skoraj neomejene. Seveda pa se pri tem zavedamo, da vsega sami ne bomo zmogli, in ob tej priložnosti naprošam osrednji in ob tej priložnosti naprošam osrednji organizaciji, da nam pri tem pomaga-

ma najboljše dokaz prisotnosti Slovencev v škocijanski občini. Postavitev Kulturnega doma je brez dvoma terjala ogromno energije in požrtvovalnosti. Ta pa izvira iz dolgoletnega kulturnega prizadevanja naših ljudi, ki so kljub izredno težavnim razmeram gojili slovensko kulturo. Za to naše delo vedo vsi občani naše občine, potem letoviščarjev z raznih dežel pa je naša kultura znana tudi daleč preko naših meja. Morda smo prav zaradi tega kamen spotike, ker smo tu tako delavni.

Z otvoritvijo našega Kulturnega doma se za nas začne novo obdobje. Delali bomo v lažjih razmerah, pod lastno streho. Poleg dela, ki smo ga razvijali doslej, bomo lahko uvedli tiste zvrsti kulture, ki jih prej ni bilo mogoče izvajati. Pri tem mislim na razne izobraževalne tečaje, umetnostne razstave, fotoklub, možnosti so skoraj neomejene. Seveda pa se pri tem zavedamo, da vsega sami ne bomo zmogli, in ob tej priložnosti naprošam osrednji in ob tej priložnosti naprošam osrednji organizaciji, da nam pri tem pomaga-

ta in da v naš Kulturni dom delegirata razne prireditve, saj bo naš kulturni dom odprt za vse; tudi sosednja društva. Odprt pa bo tudi za večinski narod, ker želimo, da bi naš Kulturni dom služil zblizjevanju obeh narodov v deželi, ker se nečemo zapreti vase. Seveda pa pričakujemo isto stališče tudi do nas.

Zavedam se, da je Kulturni dom za naše društvo tudi velika obveza, da se naše delo zdaj šele prične. A prepričan sem, da smo vredni te velike pridobitve.

Janez Wutte - Luc,
organizator

Človek akcije sem. Če kaj prevzamam, potem mora stvar biti izvedena. Tako je bilo tudi pri projektu Kulturnega doma v Šentprimožu. To je bila veruradil pri deželi, okraju in občini poznan in ker vem tudi kakšna dovoljenja so za gradnjo potrebna, so to nalogo poverili meni. Ni bilo enostavno. Mnogo poti in organizacije je bilo potrebnih, da smo danes tako daleč. Z akcijo smo pričeli pred dobrim letom in pol. Tedaj nihče ni verjel, da bomo v tako kratkem času praznovali otvoritev Kulturnega doma. Pri tem moram izreči vse priznanje krajevni odboru Zve-

Hanzej Kežar,
Zborovodja

V našem društvu deluje okoli osemdeset ljudi v mešanem in mladinskem zboru, poleg tega imamo še instrumentalni ansambel. Za vaje nismo

imeli prostora, bili smo odvisni od volje drugih. To pa ni bilo vedno tako preprosto. Zato je bila odločitev, da bomo postavili svoj Kulturni dom, za naše pevke in pevce v veliko veselje. Skoraj ne morem verjeti, da smo v tako kratkem času prišli do svojih prostorov, da zdaj ne bo več treba prosjati drugod. Ko smo se pričeli meniti o gradnji smo sprva imeli v mislih kak klubski prostor, kjer bi tudi vadili. Iz tega pa je zrastle tako imeniten objekt. Kot zborovodja sem izredno vesel in tudi pevci bodo v bodoče raje hodili na vaje, ker Kulturni dom leži tako centralno, da imamo skoraj vsi enako daleč. Zdaj bomo poleg petja lahko razvili še drugo glasbeno dejavnost, pri tem mislim zlasti na glasbeno šolo. S postavitvijo Kulturnega doma problem seveda še ni povsem rešen, za glasbeno dejavnost je najprej potreben klavir, tudi druge instrumente bi rabili.

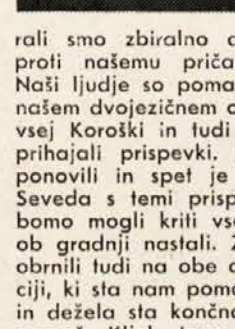
Če se zdaj spominjam nazaj, kako

smo začeli in s kakšnim idealizmom smo šli na delo, me prevzema spoznanje, kako veliko se da doseči z združenimi močmi. Kljub številnim dnevom in uram, ki so jih naši pevci in prosvetaši žrtvovali za Kulturni dom, smo delali in imeli številne prireditve.

Poleg petja in glasbe, se bo lahko urila tudi naša dramska skupina, saj ima igranje iger pri nas pravo tradicijo. Vesel sem tega napredka, ki ni samo naš, ampak za vse koroške Slovence.

Franci Polcer,
blagajnik

Ko smo se odločili, da v Šentprimožu postavimo Kulturni dom, sem kot blagajnik našega društva bil v skrbeh, kako bomo to zmogli. Organizirali smo zbiralno akcijo, ki je bila proti našemu pričakovanju uspešna. Naši ljudje so pomagali. Ne samo na našem dvojezičnem ozemlju, ampak po vsej Koroški in tudi iz inozemstva so prihajali prispevki. Letos smo akcijo ponovili in spet je odziv bil dober. Seveda s temi prispevki nismo in ne bomo mogli kriti vseh stroškov, ki so ob gradnji nastali. Za pomoč smo se obrnili tudi na obe centralni organizaciji, ki sta nam pomagali. Tudi država in dežela sta končno le dali finančno pomoč. Kljub temu bomo še naprej potrebovali sredstva, da bomo prostore našega Kulturnega doma ustrezno opremili.

To, da smo s strani naših članov in prijateljev društva bili deležni tolikšne fizične pomoči pa je nepoplačljivo. Na stotine delovnih ur so žrtvovali. Prišli so z vseh krajev, večkrat celo funkcionarji iz Celovca. Zame osebno pa je stvar bila zelo naporna. Ko je dom bil v surovem stanju, sem imel nalogo nekakšnega organizatorja tistih drobnih delovnih akcij. Delal sem in spremljal vsako napredovanje gradnje. Nekdo pač mora biti vedno na mestu. Zaradi tega sem žrtvoval svoj dopust, proste dneve in celo praznike. Zato sem našega uspeha iskreno vesel, saj sem rastele z našim Kulturnim domom. Zdaj, ko je glavno mimo, se bi res rad odpeljal. Rad pa se bi ob tej priložnosti zahvalil vsem, ki so tako pridno pomagali. Imenoma Marici Hobel, ki je vedno bila na mestu, kadar je šlo za pogostitev udarnikov.

Naša zmaga

*V krvavi borbi smo trpeli,
plačila čakali zaman.
Enakopravnost so nam vzeli,
zato naš boj še ni končan.*

*Zapeli krampi so lopate,
odziv življenja naših dni.
Smo k delu povabili brate,
zdaj naš kulturni dom stoji!*

*To naša je velika zmaga,
„DANICA“ kazala je pot.
Živ je le, kdor si sam pomaga.
In sam veruje v zmago pot.
V bodočnost vera v nas je vstala,
vsako veruje v zmago pot!*

Besedilo pesmi „Naša zmaga“ je napisal Andrej Kokot, uglasbil pa prof. Radovan Gobec. Avtorja sta pesem poklonila SPD „Danici“ v Šentvidu v Podjuni za otvoritev kulturnega doma v Šentprimožu.

Potovanje v Sovjetsko zvezo

Avstrijsko-jugoslovansko društvo v Celovcu prireja v času od 17. do 31. avgusta izlet z letalom v Sovjetsko zvezo. Na programu je obisk Lenjingrada, Volgograda (nekdanji Stalinograd), Bakuja (S. R. Azerbejdžan), kjer bo tudi možnost kopanja v Kaspiškem jezeru; Tbilisija (glavno mesto Gruzije) in Moskve. Stroški in bivanje v Sovjetski zvezi vključno z avtobusno vožnjo iz Celovca na dunajsko letališče in nazaj bodo znašali 11.250 šilingov. Zadnji rok prijave je 15. junij.

Po prijavi prejmete vse potrebne podatke.

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ Škoflje vabi na dramsko predstavo

OBTOŽENI VOLK

Nastopa: igralska skupina slovenske gimnazije v Celovcu.

Predstava bo v petek 30. maja 1980 ob 20.30 uri pri Schützu v Škofljah.

Pridite, prijetno se boste nasmejali!

Krajevni odbor Zveze slovenskih žena v Železni Kapli vabi na

vzgojno predavanje

KAJ DOSEŽEMO S KAZNOVANJEM
v sredo 28. maja 1980 ob 20.30 uri v hotelu „Obir“ v Železni Kapli.

Prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Herman Velik“ Sele-Kot vabi na

IZLET V SLOVENIJO

na binkoštni ponedeljek 26. maja 1980
Odhod od Žage točno ob 7. uri zjutraj,
povratak ob 21. uri.

Prisrčno vabljeni!

Valentin Polanšek

32

BRATOVSKA JESEN

I. del

Kapelčan je skrbel za zveze na Jezersko, v Solčavo, v Celovec in morda še kam. Domnu je prinesel mnogo zaželjenega iz trga. Tudi od Marjance je prišla pošta. Prebral jo je. Pisala je:

„V Korenčkovem čebelnjaku čakata dva. Pridite jih gledat, ker ne vemo, kaj sta!“

Bila je Marjančina pisava. A vraga, zaskrbelo ga je: Kdo čaka tam doli pri Kapli? Ali pravzaprav v Kapli? Zakaj pa se ne pomakneta tista dva neznanca malo više gor v dolino? Saj drugi tudi prihajajo na razne kmetije in nam dajejo pošto, da jih potlej mobiliziramo! No, bomo videli nocoj, ko se dobimo z Zaplazenčani...

„V rebrški tovarni vedno bolj vre. Stari socialdemokrati in komunisti so zajeti že skoraj vsi v odborih OF. Letošnje aprilsko obglavljenje je odprlo tudi tam marsikomu oči!“ je vklopil vnovič Žličar svoja usta.

Brata obveščevalca sta rinila vzdolž potoka Ojstrovine in se zglasila kratko „Na morfu“. Tam je izvrstna javka. Domačija ima izbrano lego sredi Ojstrovine na obojni strani, od koder se vidi čez vso dolino, do kapelške kotline in še tja čez proti Obirju in Košuti. Ljudje so bili stari Domnovi sosedje in prijatelji. Zato so tudi posebno skrbeli za oba partizana domačina. Vedno so imeli kaj dobrega za njiju, bodisi glede hrane bodisi glede opreme, ali z obvestili iz Kaple ali s podatki o naročenih zadevah.

Tokrat se nista dolgo zadrževala v kmečki izbi. Z Majdo in Tatjano, domačima hčerama, je šla obveščevalska četverica od hiše. Dekleti sta bili pogumni kurirki, ki sta se vozili kar po legalnih poteh v Celovec, v Črno in tja v različne podjunske kraje. Tudi tokrat sta šli na pot v Velikovec.

Doli pri Kapli sta stopili k Marjanci — in zvečer po devetih so se dobili v Korenčkovem čebelnjaku: oba novince, Marufovi pa partizanska četverica. Bila sta vojaška dopustnika, eden iz Spodnjega Obvrhja, drugi neki Poljanec, ki je služil pred leti nekje v okolici Kaple. Brata obveščevalca sta ju poznala. Novince sta že imela svoja partizanska imena: Peter in Pavel! Marufovi sta prinesli še tisto noč nekaj municije od nekoga iz trga. Peter je imel svojo pištolo, Pavel pa celotno vojaško uniformo, žal brez orožja.

Matevž in Domen sta stopila malo vstran in se zmečila, kaj bosta ukrenila: Novince prepeljata preko plazniške strani čez rečico Belo gor proti „Citram“. Gotovo bodo naleteli tam nekje na Tretjo četo in Nestl bo vesel.

Kakor sklenjeno, tako so storili. Marufovi sta šli nazaj v trg, da prenočita pri sorodnici, kajti naslednje jutro se odpeljeta s prvim vlakom. Partizanska šesterica pa je krenila prek Kompoševke ravni in Ilgovčevih čeri proti Rebrici. Kapla je ždelava vsa mrka pod njimi. Vsa je bila zatemnjena. Kot izumrlo gnezdo je bil videti trg ob vznožju gosto poraščenega Pašnika. Partizanom se je mudilo, četudi je bila naporna hoja po strmih pobočju. Domen jim je zabijal prej:

„Da ne bo sprožil kdo kakšnega kamna, ki bi se zakotalil dol v Tabor!“

Zaleglo je. Še pred polnočjo so se pomikali visoko nad dolino proti Stari gori. V bližini opuščenih rudnikov v Šefnarici jih je prestrašil sredi globeli odrezav:

„Stoj!“

Popadli so kot snopi. Novince sta bila dobra vojaka. Ko so zahtevali od one strani geslo, so bili v zadregi. Pa se je zadr. Matevž:

„Gams!“

Vedel je, da ga vsi koroški partizani pod tem imenom dobro poznajo, saj je imel stike prav z vsemi, kar se jih je nahajalo na področju od Pece do Obirja, Olševe, Kočne in Košute že od poletja 42. Pa je prišlo nazaj:

„Kam gre gams?“

Matevž se je zadr:

„Gams gre citrat!“

„Gams naj stopi do plota!“

Zdaj se je pojavil ob smrečinki moški v policijski uniformi. Domen je takoj zapazil, da ima našivke odstranjen. Madona, poznam ga ne, če le ni kak raztrganec? ga je zaskrbelo. Vtem pa je že zaklical iznad skrite skale:

„Ima Gams Domna s sabo?“

Domen je takoj spoznal Milančkov glas. Potem se je vsulo od vseh strani. Milančkova patrolja je bila opremljena z zelenkasto sivimi policijskimi uniformami in še pisane plahte so nosili nekateri. Matevž in Domen sta se zarezgetala. Milančkovi pa tudi. Cigarete so začeli razdeljevati.

„Smo čuli, da ste jih temeljito naklestili!“ je odobral Matevž po dolgem gobezdanju sem ter tja. Milanček se je muzal, kot vselej, kadar mu je uspela tvegana akcija. On je bil predzren napadalec kot pred meseci Kijev. Zato so postavili take dobre borce kaj kmalu na višja mesta.

Milančkovi so potem povedali obveščevalcema bratoma, da se je Nestlova četa takoj po spopadu doli za Rebrco premaknila v hitrem pohodu prek Robeža in Zečan proti Koritam, Milančkovi pa so čakali tukaj in se več dni in noči spretno izmikali nemškim hajkam, ki so se raz-

Občina Ravne na Koroškem

je obhajala
svoj občinski praznik

Prejšnji teden — 15. maja — je občina Ravne na Koroškem obhajala svoj občinski praznik, ki ga vsako leto praznuje v spomin na 15. maj 1945, dan, ko so se na bližnji Poljani končale zadnje vojaške operacije druge svetovne vojne. Letos je bil občinski praznik torej v znamenju 35-letnice tedanjih zgodovinskih dogodkov: 35-letnice zmage nad fašizmom in 35-letnice svobode.

35 let svobodnega in ustvarjalnega razvoja v skupnosti enakopravnih in bratskih narodov in narodnosti Jugoslavije pomeni tudi za občino Ravne na Koroškem velikanske uspehe. Doseženi uspehi na vseh področjih življenja in dela so plod ustvarjalnih hotenj in naporov delovnih ljudi in občanov, da ustvarijo lepše življenje sebi in svojim otrokom.

V občini Ravne živi nekaj nad 26.000 ljudi. Njihovo število je od leta 1948, ko je občina štela le dobrih 16.000 prebivalcev, naglo narasčalo, štiri krajevne skupnosti so se preoblikovale v nove in tako jih je danes v občini sedem: Ravne, Prevalje, Mežica, Črna na Koroškem, Leše, Kotlje in Šentanel. V gospodarstvu je zaposlenih 10.520 delavcev in v negospodarskih dejavnostih 1145 oseb.

Nagli razvoj industrije in rudarstva v prvih letih po vojni je močno spremenil nekdanjo agrarno-rudarsko strukturo Mežiške doline. Rudarstvo in fužinarstvo dajeta občini Ravne značaj že desetletja, ko se je iz majhnih jam razvil velik in poznan rudnik v Mežici, iz fužin ob reki Mežici pa mogočen gigant — železarne Ravne. Z oplemenitenjem proizvodnega programa je železarna Ravne od osvoboditve do danes osvojila proizvodnjo širokega asortimenta: od toplo valjanih in kovanih profilov, vlečenih, brušenih in luščenih jekel v vseh vrstah kvalitetnih in plemenitih jekel do industrijskih nožev, orodja, stiskalnic.

V rudnikih svinca in topilnici Mežica so v letih povojne obnove in graditve obnavljali stare rove in rudniške naprave, opravljali rudosledna dela in odpirali nove rove ter se sčasoma preusmerili iz procesa pridobivanja rude na predelavo in izdelavo pol- in finalnih izdelkov iz svinca in cinka. Gozdovi, ki obkrožajo dolino, predstavljajo bogate zaloge lesa in s tem možnost nadaljnega razvoja lesno-predelovalne industrije. Nosiči lesne predelave so TOZD Lesne iz Slovenj Gradca in TOZD Lepenka Prevalje, ki se v širšem jugoslovanskem prostoru pojavlja kot edini

proizvajalec bele lepenke za potrebe jugoslovanskega tržišča.

Poleg črne, barvne, kovinsko-predelovalne in lesne industrije imajo važno vlogo pri ustvarjanju družbenega proizvoda tudi tekstilna, grafična in farmacevtska industrija ter gradbeništvo.

Takoj po vojni je monoindustrijska struktura precej zasenčila razvoj drugih področij gospodarstva, zlasti terciarnega; z večanjem in-

jektov: gimnazija, osnovne šole na Prevaljah, v Črni, Koprivni, na Holmecu in na Ravnah, otroški vrtci v Mežici, na Ravnah in na Prevaljah itd. Kulturna dejavnost je razvita v vsaki še tako oddaljeni vasi in zaselku in je neizčrpen vir svojstvene kulturne podobe, ki zbira snovi in oblike kulture od ljudi, ki žive v občini. Množično vključevanje občanov v športne dejavnosti je bila in bo še naprej tista sila, ki združuje mladino.

Občina Ravne na Koroškem nenehno krepi in razvija sodelovanje z bratskimi in prijateljskimi občinami širom Jugoslavije na gospodarskem, socialnem, kulturno-prosvetnem in drugih področjih družbeno-političnega življenja. Uspešno pa je začela razvijati tudi sodelovanje z zamejskimi občinami Pliberkom, Globasnico in Železno Kaplo.

Z letom 1980 se izteka srednje-ročno obdobje 1976–1980, v naslednjem srednjeročnem obdobju

vesticij v družbeni standard in stalno naraščajočimi potrebami po terciarnih dejavnostih pa se veča tudi družbeno-ekonomska vloga teh panog, ki se zadnja leta pospešeno razvijajo.

Možnosti kvalitetnega razvoja na področju izobraževanja, vzgoje, zdravstvenega in socialnega varstva ljudi, kulturnega in telesnokulturnega udejstvovanja in drugih vrednot socialnega in duhovnega življenja človeka so v glavnem rezultat dosežene stopnje gospodarske razvitosti občine. Za potrebe vzgoje in izobraževanja je bilo po vojni zgrajenih mnogo novih ob-

pa bo glavni poudarek temeljil na pospešeni industrijski predelavi osnovnih surovinskih proizvodnih virov jekla, svinca in cinka ter lesa. Občina Ravne je že dosegla raven visoko razvite industrijske ekonomike, ki terja aktiviranje spremljajočih in komplementarnih dejavnosti, kot so predelovalna industrija, malo gospodarstvo, terciarna dejavnost in družbene dejavnosti. Doseženi rezultati in vse, kar načrtujejo v prihodnjem srednjeročnem obdobju, je pogoj za še hitrejši razvoj vsega, kar služi delovnim ljudem in občanom za zadovoljevanje njihovih potreb.

Z oboroženim bojem proti fašizmu . . .

(Nadaljevanje z 2. strani)

še svojo veljavo, so naslednji neodsvojljivi pogledi in pogoji, ki veljajo tudi še danes po neuporabnem rezultatu ugotavljanja manjšine in po nesprejemljivi sedmojuljski zakonodaji:

● Državna pogodba govori o točno označenem, to je določenem ozemlju — o okrajih s slovenskim ali mešanim prebivalstvom in ne le o posebnih uradih in službenih mestih niti ne o občinah in še manj o pokrajinskih delih.

● Nastanek državne pogodbe dokazuje, da so se njeni snovalci in podpisniki odpovedali načelu o „pomembnem številu“ in sklenili določila v korist manjšine ne glede na njeno številčno moč.

● Državna pogodba ne pozna razlikovanja med bolj zavednimi in manj zavednimi, zato so sleherno razlikovanje manjšine in njeno ugotavljanje ter njena atomizacija na osem različnih kategorij v nasprotju z duhom in s črko državne pogodbe.

● Državna pogodba prepoveduje sleherno raznarodovanje manjšine in vsako hujškanje proti njej.

„To so osnove in izhodišča za reševanje člena 7 državne pogodbe in na teh slonijo naši predlogi, ki se kot rdeča nit vlečejo skozi vse naše vloge od prve Spomenice koroških Slovencev pa do danes,“ je naglasil predsednik ZSO. „To je potrebno poudariti, ker vedno spet ugotavljajo, kakor da bi bili mi tisti, ki ne vemo, kaj hočemo. Kaj hočemo? Nič drugega kakor to, kar nam gre: enakopravno mesto poleg naroda-soseda v koroški domovini, ki je tudi naša že 1300 let in ki jo enako ljubimo kot deželani nemškega jezika. To naj bo povedano brez pridržka. Vendar to ne pomeni, da se naj zato odpovemo pravicam, ki nam grejo, in sprejememo rešitve, ki niso rešitve. Nasprotno, ravno ker ljubimo domovino, želimo, da nam ne bi bila mačeha, ampak resnična domovina dveh enakopravnih narodov. Taki Koroški velja naša ljubezen, ker nočemo biti tuji v deželi, ker želimo mirno sožitje, ker hočemo biti posredniki med sosednima naroda in državama, ker ljubimo Koroško z vsemi njenimi prelestmi in bolestmi, ker je v svoji lepoti v resnici samo ena, tudi za nas samo ena — toda s krvjo in smrtjo naših posvečena!“

Ko je govornik potem spomnil, da je ob 25-letnici podpisa državne pogodbe naša širša avstrijska domovina v središču svetovne po-

zornosti, je poudaril, da se tudi mi vključujemo v praznovanje 25-letnice državne pogodbe, ki je prinesla naši republiki končno tudi formalno svobodo, ki jo je dejansko uživala že deset let od 27. aprila 1945 dalje.

„Ko smo pred 25 leti ta dogodek praznovali, smo s ponosom in zadovoljstvom poudarjali, da je državna pogodba hkrati tudi ‚Magna charta — veliko pismo‘ naših pravic. Tedaj smo bili prepričani, da je naša borba zmagovito končana, saj je avstrijski parlament ob ratifikaciji sam ugotovil, da so bistvena določila člena 7 neposredno izvršna, uporabna torej brez posebne izvedbene zakonodaje. Danes po 25 letih pa se zdi, da borba še ni nehala, da še vedno velja klic ‚Za staro pravdo!‘. To pa nam greni naše današnje praznično razpoloženje, kajti tudi koroški Slovenci bi se radi veselili ne le formalne marveč dejanske enakopravnosti, kakor jo jamči člen 7 državne pogodbe. Kako vsebolj zavestno bi bilo naše veselje, kako vsebolj prepričani bi se vključili v praznovanje avstrijskega naroda, kako vsebolj zavzeto bi izpolnjevali pozitivno vlogo mostu med sosednima državama za krepitev medsebojnega razumevanja med narodi obeh držav in vlogo pomembnega dejavnika za razvoj dobrososedskih odnosov, kar se od nas pričakuje in se nam priznava v poročilu o zadnjem uradnem obisku zveznega kanclerja Kreiskega v Jugoslaviji.“

To svoje pozitivno prizadevanje bomo nadaljevali, je ob koncu poudaril predsednik ZSO dr. Franci Zwitter — kljub temu, da se nam odreda pravica zastopstva; kljub temu, da obveznosti iz državne pogodbe še niso izpolnjene — v pričakovanju, da bomo kljub zadnjemu izpadu deželnega glavarja v resnem dialogu in v enakopravnem sodelovanju z vlado našli sprejemljivo rešitev vseh vprašanj, ki zadevajo položaj in pravice naše narodne skupnosti, za njen nadaljnji obstoj in vsesplošni razvoj kot pogojev za ohranitev njene narodne identitete. „Če danes s ponosom praznujemo spominski dan obnove države, ki je svoječasno skoraj nihče ni hotel, ki pa se je v tem četrtsotletju dokopala do svoje lastne identitete, potem naj tudi nam nihče ne zameri, če se zavzemamo za svojo identiteto. Kakor pravi Ivan Cankar: Boj za osvobodjenje ljudstva je kulturni boj — in kdor ta boj obrekuje, kdor mu postavlja nečiste cilje, je sovražnik ljudstva in sovražnik kulture.“

tegovala na vso bližnjo in daljnjo rebrško okolico. Dalj časa so se Milančkovi zadrževali v nekem odročnem rudarskem rovu, za katerega je vedel le stari Rebrčan.

Potem je presenetil Milanček Matevževe:

„Zdaj imamo čisto blizu na Obrvhje. Kar naravnost se plazimo skozi 3 km dolgi predorni rov, na Korjakovo sedlo v bližini obrvške cerkve, in že smo na sončni strani Obirja. Sprva smo potrebovali za vodiča starega domačega rudarja, zdaj že sami tvegamo pohod skozi goro. Le kako dolgo bomo uporabljali to skrivajno bližnjico, to me skrbi!“

Potem so šli, se čez kaki dve uri previdno zarili v pol razpadli stranski vhod v rov in tiho korakali skozi Obir. Tri baterijke so imeli pri sebi, da so jih v presledkih uporabljali.

Ker so naraste po vsem terenu številnejše kurirske zveze, je prišlo na obveščevalce zdaj manj tega posla. Obveščevalci so se temeljiteje posvečali odnošajem med prebivalci, razmeram med še-hitlerjanci, splošnimi bojazljivci, oportunisti in skritimi simpatizerji, pa tudi nejasnim pojavom med tujci tako v Kapli kot okolici. Na tak način je lahko obveščevalce ostajal dalj časa na enem in istem področju, tako dolgo, kolikor je potreboval po svoji presoji, da razčisti nastali problem. Vedno pa je šlo za najbolj nevarno zadevo: Kdo izdaja? Kdo bi lahko povzročil nehote pač vsled blebetavosti izdajo? Kdo raznaša novice, ki v bistvu škodujejo osvobodilnemu gibanju?

In na tem področju je bilo zapletljajev do blaznosti. Zato je prišel Matevž koj kmalu po Novem letu 1944 od Pecine strani z novico, da prihaja od tam posebna skupina, ki bo reševala take zadeve. Domnu je vedel povedati, da bodo oba brata pustili najbrž kot poznavalce tukajšnjih domačih razmer na dosegljivem delovnem sektorju.

Domnu ni bilo jasno, kaj naj bi delala tista ‚specialna skupina‘. Ker pa je opazal na bratu zbegano zamišljenost, je hotel vedeti kaj več.

Matevž pa je odvrnil samo izogibajoče se:

„Ko jih boš spoznal, bo še tako dosti prezgodaj!“

Božični dnevi leta 1943 so minili kar prehitro za oba brata iz Ojstrovine. Povsod sta bila za praznike, samo v domači dolini ne. Kar tako je prišlo. Malo pa sta se tudi oddahnili, ker ju niso preveč gonili sem ter tja. Kmalu po Novem letu so partizani v predzorni akciji tik ob Kapli napadli utrjeno gestapovsko postojanko v bivših carinskih hišah na Spodnjem koncu belanske doline. Tik pod nosom Thurnovega gradu, kjer se je zadrževalo večje število Nemcev. Napadalci so svoje dosegli! Ker so partizani bili sposobni izvesti tako akcijo, je bilo dejstvo, da so nastali iz prejšnjih četic močni bataljoni in je zrastle iz prvega koroškega bataljona cel odred. Domačin, čigar oče je bil tovarniški delavec na Rebrci, je postal namestnik komandanta Vzhodnokoroškega odreda. Pri spopadu je bil Bogdan težko ranjen v obraz.

Domna je zaneslo daleč tja na zečansko stran. Za brata Matevža ni vedel, kje je trenutno. Ko je Domen prišel na kurirsko postajo K2 na Vršaje, ga je pretresla strahotna vest, da so pobili in sežgali v Meddolu tri Hojnikove domače, gospodarja z ženo ter devetdeset let starega očeta. Vse tri je poznal. Zgrozil se je.

Tako bodo sedaj začeli! ga je stiskalo pri srcu, kar na domačih tleh jih bodo pobijali in sežigali, niti časa nimajo več, da bi jih odganjali v gestapovske zapore in kasete in jih tam uničevali!

Potem je prineslo drobno dekle rjavo pisanje in partizani so brali pismeno obvestilo lagerkomandanta kacet

Auschwitz SS-Sturmbannführerja z dne 1. januarja 1944, naslovljeno na hčerko, sedaj ‚K2 Ivanka‘, ki je ostala edina na praznem domu. Očeta so ji zaprli v Celovcu. Sestro in mater pa so Nemci odvedli v kacet. Venomer so partizani prebirali pismo in se zgražali, s kako perfidnostjo poročajo nacistične zverine o svojem krivem poslu. Tistim tovarišem, ki niso bili več nemščine kakor Domen, je prevažal. S tresočim glasom je bral:

„Veseloščitovana gospodična! — Vaša mati se je javila 4. novembra k bolnim in smo jo prevzeli nato v bolnišnici v zdravniško oskrbo. Nudili smo ji najboljše medikamente in oskrbo. Kljub vsem zdravniškim trudom ni uspelo, biti kos njeni bolezni. — Izrekam Vam k tej izgubi svoje sožalje. Vaša mati ni izrazila nobenih poslednjih želja. Jaz sem naročil upravi priporniških lastnin, da pošlje zapuščino na Vaš naslov. Mrtvaški list bomo Vam dostavili v naslednjih dneh. — SS-Sturmbannführer. —“

Podpis komandanta nacistične klavnice je nečitljiv. Dolgo smo molčali. Drobno dekletce je tiho jokalo. Partizani pa so gledali prizadeto prikupno kurirko, ki je že toliko tvegala za osvobodilno vojsko. Ivanka ni živela po odgonu svojcev na svojem domu. Zatekla se je k sorodnikom, tik pod svojo prazno domočijo. Borci takrat pri tej hiši niso vzeli niti grižljaja. Žalostni so odhajali. A v srcih je gorela spet ena luč več trdne vere za zmago.

Ko so se pomaknili v bližnji gozd, je nekdo pokazal: „Glejte, tam spodaj je bil doma Jurček, Johanov brat. Oba sta lani prišla v grozno smrt. Pa še sestro so obglavili! Iz tega kraja je krvni davek za naš narod že zelo visok. Tam sosednja hiša pa je Metodova, kjer so gospodarja ubili, gospodinjino in otroke odgnali, v kolikor niso ušli v gozd...“

(Dalje prihodnjič)

PETEK, 23. 5.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščica — 10.00 Romantika — 10.30 TV kuhinja — 10.55 Klub seniorjev — 11.35 Zadnji vikend — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Kunibert — 17.30 Heidi — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Muppets-show — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Umor v zdravilišču — 21.15 Zobje perspektive — 22.05 Reklama in šport — 22.20 Brezposelnost.

SOBOTA, 24. 5.: 15.10 Dancing time — 17.00 Športna abeceda — 17.30 Nekoč je bil... človek — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrad — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Glasba je adut — 22.00 Vešča — 23.20 Poročila.

NEDELJA, 25. 5.: 11.00 Katoliška binkoštna služba božja — 12.00 Binkošti v zoološkem vrtu — 13.30 Če se izjalovi ljubezen — 14.50 Gabijan, moj najboljši prijatelj — 16.20 Prodajamo sultana — 17.40 Otrokom za lahko noč — 17.45 Klub seniorjev — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Cirkus, cirkus — 21.45 Poročila — 21.50 Raj je pred nami.

PONEDELJEK, 26. 5.: 14.40 Svilene nagovice — 16.45 Zgodba Eveline Hasler — 17.20 Taipei — 18.05 Otrokom za lahko noč — 18.10 Hrepenenje po jeziku — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Benetke — italijanski karneval — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Komedija blodenj — 22.30 Poročila.

TOREK, 27. 5.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Puntla Cana — 10.00 Gabijan, moj najboljši prijatelj — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Hiltreje, višje, močnejše — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 V centru — 21.00 Hlev — 21.55 The best of Lodynskis Flohmarkt Company.

SREDA, 28. 5.: 9.00 Oddaja z miško — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Nepoznano sosedstvo — 10.30 Svilene nagovice — 17.00 Trio Bimbo — 17.25 Glasba — 17.30 Moj stric z Marsa — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Flambardi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.20 Nogomet.

ČETRTEK, 29. 5.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Francoščina za začetnike — 10.00 Krščanski obredi — 10.30 Deklica v juhi — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Pustolovščine z vetrom — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Železni Gustav — 21.15 Argumenti — 22.15 Večerni šport.

SLOVENSKE ODDAJE RADIO CELOVEC

PETEK, 23. 5.: 14.10 Koroški obzornik — Spominjamo se.

SOBOTA, 24. 5.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 25. 5.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmice naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 26. 5.: 7.05 „Vem za pot...“ (Splet nabožnih ritmičnih pesmi). Obisk v cerkvi Sv. Heme v Slovenjki.

TOREK, 27. 5.: 9.30 Land an der Drau — Dežela ob Dravi — 14.10 Koroški obzornik — Otroci, poslušajte! — Pesmice za deco.

SREDA, 28. 5.: 14.10 Koroški obzornik — „Kdor svojo mater časti...“ Slovenski pisatelji o materi in ženi.

ČETRTEK, 29. 5.: 14.10 Koroški obzornik — Družinski magazin.

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

Koroška socialna demokracija, ki je do tega časa izhajala od stališča obrambe pravice nemškega naroda do smoodločbe, je našla izhod iz tega položaja tako, da je zdaj zanikala, da bi pri koroškem plebiscitu šlo za odločitev nacionalnega značaja. Trdila je, da je narodna pripadnost prebivalstva nevažna in da gre le za izbiro med dvema oblikama državne ureditve, republiko ali monarhijo, pri čemer mora proletarijat seveda glasovati za naprednejšo državo. „Toda izbira med državo, ki je vodena monarhistično in pa med republiko, kjer je temeljni kamen položila naša stranka, je bila razmeroma lahka,“ berno v omenjeni Lagerjevi brošuri. „K temu je prispevalo še dejstvo, da je daleč pretežni del naših članov stranke na Koroškem pripadal nemški kulturni skupnosti. Tako se je stranka zaradi teh razlogov s svojo močjo postavila v službo naloge, preprečiti gospodarsko in politično razcepitve Koroške in s tem je tudi že v naprej določila južno mejo velike nemške republike.“

Politika koroške socialne demokracije je bila očitno protislovena, agencija pa je to skušala pokriti z dvema temeljnima trditvama:

● pravica narodov do samoodločbe na Koroškem je pravica odločanja prebivalstva ne glede na narodnost, kjer izhaja iz pravice posameznika, ne naroda;

● za koroški plebiscit narodnostno vprašanje sploh ni pomembno, ampak gre le za izbiro med dvema oblikama države, republiko in monarhijo, pri čemer morajo vsi razredno zavedni delavci glasovati za naprednejšo državo, za Avstrijo.

Razvoj in stopnjevanje teh temeljnih trditve, od začetnih prebivalstvenih izrazov do končne samozvestne trditve, lahko ugotavljamo v govorih in člankih poglavitnega ideologa socialne demokracije na Koroškem v tem času, Florian Grögerja. Gröger je bil doma iz Češke in se je na Koroškem naselil le dobro leto pred kritičnim datumom, da mu je mogla biti priznana glasovalna pravica v coni B. Od domačih politikov se je v zadnji plebiscitu oglasil v „Arbeiterwille“ samo Julius Lukas in sicer enkrat samkrat, 7. oktobra 1920. Povedal pa ni nobene izvirne misli, hotel je po Grögerjevih stopinjah.

Prihranimo si sedaj analizo cele vrste Grögerjevih člankov in izjav. Omenimo le eno zanimivost. Gröger je gradil na volji ljudstva kot najvišje je zakonu. Dne 5. sept. 1920 pa je izrazil prepričanje, da bi v primeru, če bi plebiscit izpadel v korist Jugoslavije, to ne bil izraz ljudske volje, ampak izključno le učinek jugoslovanskega terorja. Krivica, storjena Avstriji v Saint Germainu, bi s tem na Koroškem dosegla svoj vrhunec. „Potem bo tudi razumljivo“, se je za morebitni novi položaj že v naprej opredelil Gröger, „če bo na meji SHS in Avstrije slavil svoje vstajenje iredentizem.“ To je bilo znamenje, da Gröger in socialdemokratsko vodstvo na Koroškem niso bili pripravljeni priznati za Jugoslavijo ugodnega izida in da so napovedovali iredentično akcijo. Drugi moment, ki ga kaže poudariti, je ta, da je Gröger v svo-

jih člankih priznaval, da je cona A po veliki večini naseljena s slovenskim prebivalstvom in da je tezo, da ne gre za narodnostno odločitev, utrjeval z obljubo, da bo koroška socialna demokracija poskrbela za zaščito narodnih manjšin in za uvedbo kulturne avtonomije.

Sploh je važno ugotoviti, da je koroška socialna demokracija v svoji propagandi zagotavljala, da bo s svojo močjo skrbela za neoviran narodnostni razvoj in za napredek slovenskega prebivalstva v Avstriji. Glasilo „Sozialdemokratische Mitteilungen für das Abstammungsgebiet“, ki ga je izdala za plebiscitno ozemlje, je samozavestno poročalo o politični moči socialdemokratov v deželi in naznanjalo, da se bo ta moč po plebiscitu še povečala in da je prav to najboljšje jamstvo za manjšinsko varstvo koroških Slovencev. Ne glasovi poslancev nemških meščanskih strank, marveč ravno glasovi socialdemokratskih poslancev v koroškem deželnem zboru, so dali potrebno prepričljivost slovesni izjavi tega zbora z dne 28. septembra 1920. To je izjava, da „hoče slovenskim rojakom varovati da-

za plebiscitnega rezultata kaže, da je za Avstrijo glasovalo poleg približno 11.500 oseb z nemškim občevelnim jezikom tudi približno 10.500 oseb s slovenskim občevelnim jezikom. Nadaljnja analiza kaže, da je večina teh oseb po vsej verjetnosti glasovala pod vplivom socialdemokratske propagande. Gotovo v prepričanju, da jim bo republika Avstrija zagotovila slovensko narodnost. Tega prepričanja ne moremo odrekat niti tistim slovenskim glasovalcem, ki so se tako odločili zaradi politične navezanosti na nemške meščanske stranke, saj so tudi te Slovencev obljubljale zagotovljen narodnostni obstoj v dvojezični Koroški. Prav so imeli tisti pisarji, ki so v letih po plebiscitu trdili, da so plebiscit odločili v prid Avstriji koroški socialdemokrati.

V okviru naše teme naj le kratko še ugotovimo, da koroška socialna demokracija ni bila edina delavska stranka, ki je uveljavljala svoj vpliv v plebiscitnem ozemlju. Tu so bile še jugoslovanska socialna demokracija in pa komunistični stranki Avstrije in Jugoslavije. KP Avstrije je bila ustanovljena decembra 1919, komu-

sko, to je do črte Vrbsko jezero, Glinca in Krka. Pravico do plebiscita je treba pustiti Celovcu in njegovi bližnji okolici. „Vsako misel na raznarodovanje“, je pisal Filip Uratnik v času jugoslovanske zasedbe Celovca, „bi morali glede Celovca odločno zavrniti. Najvišja norma bi morala biti za nas ta, da se uredi mejno vprašanje med nami in Nemci kolikor mogoče na najpraktičnejši način. Ni važno, da se reši prav vsako vas... Na Koroškem moramo vztrajati na zgoraj omenjeni črti, ki žrtvuje v Ziljski dolini in severno od Vrbskega jezera toliko Slovencev, kolikor se žrtvuje Nemcem v jezikovnih otokih. Če pa bi se Celovec odločil sam — pod vtisom svoje geografske lege — za kakršno koli zvezo z nami, naj se upošteva, da je v pretežni večini nemško mesto.“

Po končanih bojih in ko se je jugoslovanska uprava v plebiscitni coni A ustavila, je jugoslovanska socialna demokracija zopet začela delovati na tem področju z omejitvami, ki so tod veljale za delovanje strank. Pri zadevanju, da bi v nasprotju z agitacijo koroških nemških socialdemo-

JANKO PLETESKI

Avstrijska socialna demokracija in koroški plebiscit

nes in za vse čase njihov jezikovni in narodni značaj in da bo v enaki meri skrbel za njihov duhovni in gospodarski razcvet kot pri nemških prebivalcih dežele, da se bo koroški deželni zbor o natančni opredelitvi teh dežel po izvršenem zedinjenju sporazumel s predstavniki koroških Slovencev, da bo koroški Slovenec našel tudi znotraj svoje dosedanje domovine Koroške jamstvo za obstanek svojega narodnega življenja in za svoj gospodarski in kulturni vzpon.“ Samo v okviru takšnih zagotovil je lahko Gröger na velikem zborovanju vseh nemških strank na Gosposvetskem polju 12. septembra 1920 dokončno izrekel: „Za nas torej tukaj ni prav nobenih nacionalnih momentov, temveč samo nasprotje med monarhijo SHS in svobodno republiko Avstrijo!“ V smislu te izjave je bil sestavljen tudi temeljni agitacijski letak koroškega vodstva socialdemokratske stranke „Delovnemu ljudstvu glasovalnega ozemlja!“

Politika koroške oz. avstrijske socialne demokracije je odločilno reševala poglavitni problem avstrijske plebiscitne akcije in propagande. Poglavitni problem namreč ni bil v tem, kako pridobiti glasovalce nemškega jezika in narodnosti, vključno že do tlej ponemčene Slovence. Poglavitni problem je bil, kako pridobiti vsaj del slovenskih glasovalnih upravičencev, da ne bi glasovali v skladu s svojo slovensko narodnostjo. Analiziramo torej odnos med Avstrijo in Jugoslavijo ter ugotovimo, da se le-ti v zadnjem času izboljšujejo. Kljub vedno ponavljajočim se šovinističnim izpadom neonacističnih skupin, na katere pa sama opozarja tudi napredna in večinska avstrijska javnost, so odnosi na meji dobri. Prav tako je govornik omenil 25-letnico podpisa avstrijske državne pogodbe, katere podpisnika je tudi Jugoslavija, ter poudaril:

„Mi s tistim delom uresničevanja državne pogodbe, ki se nanaša na zagotavljanje pravic slovenske in hrvaške manjšine, sicer ne moremo biti zadovoljni. Toda ponovno se je vzpostavil dialog med manjšinama in vlado. Želimo, da bi bil čim uspešnejši in da bi slovenska in hrvaška narodnostna skupnost v Avstriji v večji meri postali most, ki spaja in vzpodbuja sodelovanje, kot to stalno poudarja Jugoslavija z našimi odnosi.“

ANDREJ MARINC O MANJŠINAH:

Ne moremo biti zadovoljni z dosedanjim uresničevanjem člena 7

Na Prevaljah je bila minulo nedeljo osrednja prireditel ob prazniku občine Ravne na Koroškem. Posvečena je bila 35-letnici zadnjih bojov v drugi svetovni vojni, ki so se odvijali prav na Koroškem. Pred novim Družbenim domom na Prevaljah se je zbralo več tisoč ljudi, prišli so tudi visoki predstavniki družbenopolitičnega življenja ter bivši koroški partizani, med njimi predsednik SZDL Slovenije Mitja Ribičič in predsednik Odbora koroških partizanov v Ljubljani inž. Pavle Žaucer-Matjaž.

Kot slavnostni govornik je član predsedstva ZKJ Andrej Marinc spomnil na dogodke pred 35 leti in zlasti na zadnje boje na Koroškem ter v tej zvezi dejal: „Ko že omenjamo slavna imena partizanskih bojov na Koroškem, ne bi bilo prav, da se ne bi spomnili tudi na najslavnejšega koroškega partizana onstran državne meje, organizatorja vstaje na avstrijskem Koroškem, letos preminulega Karla Prušnika-Gašperja. Tako Skala kot Gašper sta preminila mnogo prezgodaj. Tudi njima izražamo ob tej priložnosti spoštovanje in zahvalo za storjena dejanja v

kratov pri plebiscitu postavili v ospredje nacionalno odločitev, niso imela pričakovane uspeha. Politični argumenti proti Jugoslaviji so bili močni. Tega se je JSDS zavedala in je skušala ves čas biti kritična do jugoslovanske plebiscitne agitacije. Uspeh ni bil velik, čeprav ga najbrž ni mogoče zanikati.

Analiza plebiscitnega rezultata pokaže, da je med glasovi, oddanimi pri plebiscitu za Jugoslavijo, bilo okrog 3300 socialdemokratskih glasov. Ti so torej glasovali po nasvetu jugoslovanske in ne koroške socialne demokracije. K temu bi mogli pripomniti, da odločilno za orijentacijo glasovalcev najbrž ni bilo samo to, kakšna politična gesla uporabljata ali ona delavska stranka v svoji agitaciji, marveč da je šlo predvsem za posledice tradicionalne navezanosti koroškega delavstva, tudi slovenskega, na svojo staro stranko. Jugoslovanska socialdemokratska stranka je tukaj bila nova in v tem času bistvenih premikov ni dosegla. Značilno je, kako je ta položaj označeval Lovro Kuhar-Prežihov Voranc v nekem članku 29. maja 1920, ko je pisal: „Po razpadu Avstrije se je del koroškega proletariata priključil jugoslovanski socialdemokratski stranki (Mežiška dolina), organizirani proletarijat Rožne doline in celovški okolice pa je svoj pristop k JSDS odklonil kljub vabilu te stranke in ta del še danes ni organiziran pri nas, temveč pripada organizatorični skupini nemške Avstrije. Iz tega izhaja, da ta del koroškega proletariata odklanja politično Jugoslavijo in da stoji popolnoma pod vplivom sosednje nemške Avstrije. Tu je vsaka negacija bedasta!“

V koroški socialni demokraciji v plebiscitnem obdobju ni bilo globlje idejnega razcepa. Revolucionarna levica, komunistična stranka, je zalela, kot je pozneje pisal Tschofenig, v glavnem vojašnice Volkswehra v Celovcu in Beljaku. Med aktivisti KPA najdemo tudi zelo aktivnega Slovenca iz Bistrice v Rožu Gregorja Kerscheja, kovinarskega delavca, ki je bil dalj časa v ruskem ujetništvu, potem v Wiener Neustadtu, odkoder ga je stranka poslala kot aktivista na Koroško.

Jugoslovanska komunistična stranka je bila vplivna predvsem v Mežiški dolini, kjer je bil aktiven Lovro Kuhar (Prežihov Voranc). On je stopil v stik z avstrijskimi komunisti in predvsem z Gregorjem Kerschejem. Le-ta je že 7. februarja 1920 slovenskim komunistom predlagal stališče obeh strank, namreč abstinirati se pri plebiscitu. Obe stranki sta plebiscit odklanjali kot imperialistično

ustanovo in bili mnenja, da je proletarski internacionalizem mogoče doseči samo na temelju njegovega odklanjanja. „Rote Fahne“ je tedaj pisala: „Proti kapitalistični samoodločbi, za proletarsko! Proti avstrijski in jugoslovanski usmeritvi, za odstranitev meje! To bo bojni klic razredno zavednih proletarcev!“ Jugoslovanski komunisti so za plebiscit izdali letak, ki pa so ga jugoslovanske oblasti zaplenile in uničile. Njegov poziv je menda vseboval tole: „Proletariat Koroške! Boj nacionalizmu in kapitalizmu! Nobenega plebiscita z glasovnicami! Boj nacionalnemu zatiranju, proti intervenciji, za proletarsko diktaturo!“ Jugoslovanske oblasti so na vse načine preprečevale delovanje komunistov na plebiscitnem ozemlju. Podobno tudi avstrijske na svoji strani. Razumljivo je, da bi abstenenca delavstva pri plebiscitu rezultat docela predrugačila. Vendar do pomembnejše abstinence ni prišlo.

ZVEZNI SEKRETAR VRHOVEC NA DUNAJU:

Vsestranski razvoj manjšin imamo za trden most prijateljstva

Med visokimi predstavniki sosednih držav, ki so se prejšnji teden udeležili osrednjih proslav 25-letnice podpisa avstrijske državne pogodbe na Dunaju, je bil tudi zvezni sekretar za zunanje zadeve SFRJ Jugoslavije Josip Vrhovec. Ob tej priložnosti se je sestal z visokimi predstavniki Avstrije in drugih držav ter obravnaval z njimi pereča vprašanja, ki jih postavlja na dnevni red današnji zaostreni položaj v svetu.

Ta srečanja je zvezni sekretar Vrhovec ocenil potem v izjavi, ki jo je podal ob povratku z Dunaja. Posebej je govoril o dobrih sosedskih odnosih in sodelovanju med Jugoslavijo in Avstrijo, pri tem pa je izrecno omenil tudi manjšinsko vprašanje ter naglasil: „Ob svojem prihodu v Avstrijo smo poudarili naše pozitivno stališče do tistega koncepta in tistega duha avstrijske politike, ki je vsebovan v državni pogodbi, in hkrati poudarili, kolikšen pomen pripisujemo izpolnitvi člena 7 državne pogodbe. To pomeni k ustvarjanju nenehnih možnosti za svoboden in vsestranski razvoj naših manjšin v Avstriji, kar imamo za trden most razumevanja

in prijateljstva, hkrati pa je takšna tudi naša politika v naši državi. Opozorili smo na tisto, kar je pri tem pozitivnega in kar je bilo sicer že povedano ob več zadnjih srečanjih med državniki obeh držav.“

Novo vodstvo SFRJ

Po smrti predsednika Tita je predsedstvo v predsedstvu SFRJ prevzel dotedanji podpredsednik Lazar Koliševski, kateremu pa je mandat potekel 15. maja. Zato je predsedstvo prejšnji teden izvolilo novega predsednika in podpredsednika predsedstva Jugoslavije.

Za predsednika predsedstva je bil izvoljen Cvjetin Mijatović, ki v predsedstvu Jugoslavije zastopa republiko Bosno in Hercegovino. Novi podpredsednik predsedstva SFRJ pa je postal Sergej Kraigher, član tega vodilnega foruma iz Slovenije.

Novi predsednik Mijatović je zagotovil, da bo novo vodstvo z vso zvestobo nadaljevalo izkušeno pot, po kateri jih je vodil tovariš Tito več desetletij.

Predsednik Kirchschräger je dosegel rekordno zmago

(Nadaljevanje s 1. strani)

protestiral proti njegovi kandidaturi. Tak poskus, zvaliti lastno krivdo na ramena drugih, pomeni višek nesramnosti, pomeni pa tudi žalitev vseh demokratičnih in antifašističnih sil in predvsem tistih avstrijskih patriotov, ki so žrtvovali življenje za osvoboditev Avstrije izpod fašizma!

Volilni rezultati tudi na Koroškem odkrivajo marsikaj zanimivega. Vsekakor je značilno, da je odstotek glasov, oddanih za Kirchschrägerja kot kandidata SPÖ, na Koroškem — ki velja za „rdečo trdnjavo“ — znatno pod vseavstrijskim povprečjem (v državnem merilu namreč 79,9 in na Koroškem samo 74,3%) ter z izjemo Predarlške sploh najnižji med vsemi zveznimi deželami. Obratno je dosegel FPÖ-jevski kandidat Gredler na Koroškem drugi najvišji odstotek v celi Avstriji, pa tudi odstotek glasov za Burgerja je na Koroškem eden najvišjih.

V teh podatkih se zrcali tista „koroška stvarnost“, ki se še posebno uveljavlja v manjšinski politiki: nacionalistično pobarvan provincializem, prežet z zlaganim lokalnim patriotizmom, vse skupaj pa opremljeno z uradnim pečatom. Saj so vendar vodilni predstavniki tristrankarsko enotno prilivali olje na to žerjavico, ko so nesramno napadli in kritizirali predsednika Kirchschrägerja, ker je v vprašanju političnih deliktov tudi napram državljanom slovenske narodnosti ravnal v zmislu načela enakosti pred zakonom. Za koroško „miselnost“ je to seveda nezaznansko in tako je Kirchschräger na Koroškem prejel tudi „pristo-koroški“ odgovor, obenem pa je Koroška pokazala, da je slej ko prej trdnjava desničarskega ekstremizma — nemškega nacionalizma in neonacizma.

Čast Koroške je — spet enkrat — rešil dvojezični del dežele. V večini dvojezičnih občin je odstotek za Kirchschrägerja nad deželnim in v številnih občinah tudi nad državnim povprečjem, prav na tem ozemlju pa so zabeležili tudi naravnost rekorden odstotek, če vzamemo npr. občino Seled, kjer je Kirchschräger dobil 92,3 odst. glasov. Obratno pa seveda ne smemo prezreti tudi dejstva, da sta prav v občinah, kjer se nacionalizem posebno močno manifestira v protislovenski nestrpnosti, dosegla desničarska kandidata nadpovprečen odstotek.

Z izidom nedeljskih volitev je torej Koroška spet enkrat demonstrirala svoje „posebnosti“ in opozorila na razmere ki vladajo v tej deželi. V takih razmerah položaj manjšine go-

tovo ni rožnat in je težaven še zlasti zato, ker protimanjšinska dejavnost ni omejena na krog znanih sil, marveč nosi protimanjšinski pečat tudi uradna politika. To gre tako daleč da koroški voditelji celo sedaj valijo krivdo na Dunaj in njegovo „zgrevšeno“ manjšinsko politiko (ker je le malo drugačna od tiste, ki jo na Koroškem zapoveduje KHD) in nočejo razumeti odgovora, ki so ga jim v nedeljo dali neposredno prizadeti. Nadpovprečni volilni rezultati na dvojezičnem ozemlju namreč dovolj jasno kažejo, da zna ljudstvo samo zelo dobro presoditi, kaj je prav in koristno in kaj ni prav oziroma kaj škoduje. V tem smislu pa sijajna zmaga Kirchschrägerja, h kateri smo brez dvoma tudi Slovenci doprinesli svoj delež (obe osrednji organizaciji sta prvič skupno podprli kandidata naprednih sil), odgovorne politike opozarja na njihovo krivdo, ki jo imajo za to, da so del svojih volivcev potisnili na skrajno krilo desnice in s tem le še povečali nevarnost nacionalističnega zastupljanja ozračja v deželi.

Menjava denarja

Stanje v četrtek 22. maja 1980

Za 100 dln dobite	57.— šil.
Za 100 dln plačate	64.— šil.
Za 100 lir dobite	1.49 šil.
Za 100 lir plačate	1.58 šil.
Za 100 mark dobite	703.50 šil.
Za 100 mark plačate	719.80 šil.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, tel. 32 550 - Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje

Razstava ob jubileju celovške univerze

Celovška univerza letos slavi desetletni jubilej obstoja. Ob tej priložnosti je imela več prireditev. V tem okviru je v ponedeljek v prostorih univerzitetne knjižnice bila otvoritev zanimive knjižne razstave. Pri tej gre za izredno dragocene knjige, torej redke primerke — starejše izvede knjig iz srednjega veka do epigonov Gutenbergja. Drugi del razstave je posvečen jubileju Marije Terezije in njeni dobi. Tretji del pa razstavi 60-letnice plebiscita. Tozadevno so razstavljeni nekateri časopisi iz l. 1920.

Večina razstavljenih knjig je iz raznih samostanov koroške, ki se je v času druge svetovne vojne ohranila; to se pravi, da ni bila zaplenjena od zasedbenih sil tako, da je večina teh dragocenih knjižnih dokumentov ostala na Koroškem in je sedaj last univerzitetne študijske knjižnice.

Čeprav je razstava razmeroma majhna, je za strokovnjake in ljubitelje tiskane besede prava poslastica, saj razstavljenih eksponatov sicer ni tako enostavno dobiti pred oči.

Škoda je le, da na razstavi ni nikakršnega prikaza slovenske tiskane besede na Koroškem, dasiravno je znano, da je Koroška bila zibelka slovenske kulture. Razstava bo odprta do 30. maja.

Enaka načela morajo veljati za vse

Med zadnjim obiskom na Koroškem je predsednik dr. Kirchschräger minuli petek na celovškem letališču sprejel predstavnike koroških Slovencev. V prisrčnem pogovoru je zagotovil, da ga vesei, ker ga pri volitvah podpirajo tudi državljani slovenske narodnosti. Pri tem je naglasil, da je procese proti pripadnikom naše narodne skupnosti zavestno ukinil že dalj časa pred volitvami, ker mu ni šlo za volino propagando, marveč za akt pravičnosti, ki ga je izvedel iz notranjega prepričanja. Dejal je, da je že vedno imel razumevanje za tistega, ki je v manjšinskem in zato v slabšem položaju in je torej potreben posebne podpore. V tem smislu je svoječasno ravnal v primeru južnih Tirolcev in enako je sedaj ravnal v primeru koroških Slovencev — kajti politika je poštena in verodostojna samo tedaj, če enaka načela veljajo za vse.

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku vabi na

IZLET K SV. URHU, V POSTOJNO IN PREDJAMSKI GRAD

v četrtek (praznik) 5. junija 1980. Odhod: ob 7. uri izpred Posojilnice v Pliberku. Prijave: Joško Hudl, Monča vas, tel.: (0 42 35) 31 91 ali Posojilnica Pliberk, telefon (0 42 35) 25 83

PISMO BRALCA

Eine Jubiläumsbetrachtung

Der Staatsvertrag wird gefeiert. Wir haben es damals nicht erhofft so relativ günstig abzuschneiden. Die Lieferungen an die Sowjetunion waren schwer, aber erträglich. Jugoslawien hat den Staatsvertrag mitunterschrieben und die Südgrenze garantiert, indem es sich mit dem Artikel 7 begnügt hatte.

Die Verbindlichkeiten der Sowjetunion wurden sogar noch vor dem Termin erfüllt. Die Verbindlichkeiten der Minderheit gegenüber, relativ gering, man hat übersehen, keine großen Kosten, es wird nichts, dachte man sich vielleicht.

Wenn die Slowenen sich nicht gerührt hätten, würden sie kaum etwas bekommen haben. Es wird immer die Dreiparteienlösung als vorbildlich hervorgehoben, diese hat es gar nicht gegeben, es ist eine Täuschung der Öffentlichkeit, denn was die FPÖ vorgeschlagen hatte, wurde von den beiden Parteien SPÖ und ÖVP akzeptiert. Ein Paradox: die FPÖ (früherer Name VdU) hat den Staatsvertrag 1955 abgelehnt, nun hat sie es durchgesetzt, wie dieser Vertrag erfüllt werden soll, obwohl sie ihrem Wesen nach dazu gar nicht befähigt wäre.

Um ihren Sieg bei dem „Dreierpakt“ zu feiern, hat die FPÖ eine Sondernummer ihrer Zeitung „Kärntner Nachrichten“ gebracht, diese wurde jedem Kärntner Haushalt gratis zugestellt. Da heißt es anfangs: „In der Kärntner Minderheitenfrage ist eine wichtige Entscheidung gefallen. Nach

eingehenden Beratungen konnte die FPÖ die beiden anderen Parteien — SPÖ und ÖVP für den von ihr entwickelten Lösungsprogramm gewinnen.“

Da die Volkszählung unbrauchbar wurde, hat die FPÖ die Zahl der Slowenen mit 10.000 festgesetzt, als Beweis der Richtigkeit, wurde in der Zeitung angeführt, daß die Kärntner Landsmannschaft und Pfarrer Mucher auch zu ähnlichen Ergebnissen gekommen sind. Also muß es stimmen! Solche reale Berechnungen, die nur den Zweck verfolgen die Staatsvertragsverpflichtungen der Minderheit gegenüber zu minimalisieren, ist eine Farce die mit einem Recht nichts zu tun hat.

Das Blatt schreibt weiter u. a.:

Das hat die FPÖ erreicht:

1. Anstatt in 12 Gemeinden wird es nur in 8 Gemeinden zweisprachige Ortsteile geben.

2. Anstatt in 21 Gemeinden wird nur in 14 Gemeinden Slowenisch zusätzlich zur deutschen Amtssprache zugelassen sein (im Newolte-Erlaß waren noch 52 Gemeinden — Bem. d. Schr.)

Dann sind noch 6 Punkte angeführt, die zeigen, was alles die FPÖ erreicht hat.

Auch der 25%-Satz für die Aufstellung der Ortsteile wurde von der FPÖ durchgesetzt — im Jahre 1972 waren es 20% — also wurde der Prozentsatz erhöht, die Zahl der Slowenen herabgedrückt, so daß zur Erfüllung des Staatsvertrages nicht viel übrig blieb. Statt der Minderheit, die ja immer im Nachteil ist, großzügig entgegenkommen, wirkte hier eher ein kleinlicher Krämergeist.

Im Staatsvertrag steht kein Prozentsatz, sondern nur „wo Slowenen wohnen“. Dieser Grundsatz wurde in der DDR durchgeführt, dort wurden in allen Orten wo Sorben wohnen, unbeschadet ihrer Zahl, zweisprachige Aufschriften angebracht, auch Poststempel sind dort zweisprachig.

Die FPÖ ist sozusagen ein verlängerter Arm des KHD. Ein FPÖ-Politiker sagte damals, die FPÖ solle sich nicht vom KHD entfernen.

Landeshauptmann Wagner meinte es seien nur ein paar Slowenen die an die vier Großmächte geschrieben haben. Doch die Führer der slowenischen Organisationen haben das Volk hinter sich, das beweisen ihre Kundgebungen.

Den Staatsvertrag kann man mit dem Grundgesetz vergleichen, also kann dessen Erfüllung nicht zum Nachteil der Minderheit erfolgen. Labg. Guttentbrunner schrieb in diesem Zusammenhang (Kärnten Spiegel, Okt. '72), daß Österreich noch viel mehr auf sich genommen hätte, um nur die Freiheit zu erlangen. Ein Symptom: Vorige Woche brachte das Fernsehen großen Text des Staatsvertrages, beim Artikel 7 erschien ein Bild der Tafelstürmer bei der „Arbeit“.

F. C.

Gledališka skupina Slovenske prosvetne zveze gostuje v okviru DUNAJSKIH SLAVNOSTNIH TEDNOV — WIENER FESTWOCHEN z gledališko predstavo Prežihovega Voranca

Samorastniki

v dramatisaciji Miloša Mikelnja

V NEDELJO 1. JUNIJA 1980 OB 21.00 URI NA DUNAJU — SCHWEIZER-GARTEN v 3. okraju (za Muzejem 20. stoletja).

Od ponedeljka 2. junija do petka 6. junija pa bodo v Achtzigerhaus vrteli slovenske filme: IDEALIST, PRAZNOVANJE POMLADI, VDOYSTVO KAROLINE ZASLER, BOJ NA POŽIRALNIKU ter VRNITEV.

Dunajski rojaki na slovenske prireditve na Dunaju pristržno vabljeni! Povabite vaše znanke in prijatelje, ki jih zanima slovenski življenj na Koroškem.

Kotmara vas - občinska seja

Na zadnji seji občinskega odbora v Kotmari vasi pod vodstvom župana Josefa Strugerja, je bilo na dnevnem redu 8 točk, med katerimi sta bili najpomembnejši obračun za leto 1979 in gradnja gasilskega doma. Kot po navadi, so najprej na sporedu vprašanja. V okviru le-teh je odbornik EL Jože Wakounig vprašal oziroma izrazil željo, da bi bile sanitarije v novi mrtvašnici odprte tudi ob nedeljskih in prazničnih mašah. Župan je odgovoril, da je omenjena sanitarna naprava premajhna, pozimi pa obstoja nevarnost da bi zamrznila.

Po daljši razpravi je bil obračun za leto 1979 soglasno sprejet. Velika pridobitev za občino bo vsekakor gradnja gasilskega doma, v katerem bo tudi pošta. Z gradnjo bodo začeli letos. Stroški bodo znašali 4,7 milijona šilingov, en milijon pa bo prispevala pošta. Gradnja bo trajala dve leti. Kot nadaljnja pridobitev za občino bo vsekakor nakup gasilskega avta s cisterno (Tanklöschwagen), ki bo stal 1,5 milijona šilingov.

Velika pridobitev za Čahorče bo tudi avtobusna postaja na severni strani ceste novega naselja (to je bil lansko leto predlog Jožeta Wakouniga).

Ob koncu seje je župan prebral še pet pismenih predlogov, med katerimi naj navedemo predlog EL, da se odlikuje Tomaža Kobana pd. Šmona iz Šentkandolfa.

Bili so uspešni

Kot smo že poročali so se „Štáfete bratstva in enotnosti“ v Ljubljani v nedeljo 11. maja udeležile tudi Slovenske ekipe s Koroške in sicer tudi moške in dve ženski. V zelo težki konkurenci so bili v Štáfeti 3x1000 m pri fantih doseženi sledeči rezultati:

7. mesto, dijaški dom SSD Celovec (Wieser Mirko, Kumer Silvo, Wieser Flori)

12. mesto, Slovensko prosvetno društvo „Drabosnjak“ na Kostanjah (Koncilia Toni, Mačnik Herman, Koncilia Mario)

13. mesto, Slovensko planinsko društvo Celovec (Schellander Igor, Lesjak Stefan, Ogris Hanzi)

Pri dekletih (Štáfeta 3x600 m) so dekleta prav tako bila uspešna, saj so dosegla 10. in 12. mesto. Obe ekipe so sestavljale dijakinje dijaškega doma SSD v Celovcu. 10. mesto so si priborile Milač Marija, Partl Mateja, Novak Rozvita; 12. mesto pa Brunnik Vida, Naberžnik Tadeja ter Wiegele Marica.

Od enajstih ekip, ki so se prijavile, je nastopilo pet ekip, to pa zaradi tega, ker se je v zadnjem trenutku, zaradi smrti predsednika Tita, spremenil datum pohoda po poteh partizanske Ljubljane, v okviru katerega se je odvijala Štáfeta.

Naši fantje in dekleta so se dobro odrezali in prepričani smo, da bodo prihodnje leto še uspešnejši.

Solidarnostni komite za pravice manjšin in Zveza avstrijskih visokošolcev vabita na predavanja:

● Dr. Matevž Grilc: Državna pogodba in manjšine

● Dr. Robert Saxer: Šolsko vprašanje in manjšine

● Franz Marinetz: Dejavnosti oktobrskega tabora

Po predavanjih diskusija.

Kraj: Univerza Celovec, soba 235

Čas: četrtek 29. 5. 1980 ob 20. uri